Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 40 (16563) | 1984 оной февралиин 16, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Ю. В. Андроповой наһа бараһан ушарһаа Москвада ерэһэн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй партиино-гүрэнэй делегацинуудай толгойлогшо. нортой февралиин 14-дэ уулзаба.

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску, Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак уулзалгада хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов, мүн КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков гэгшэд дэлгэрэнгы хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Уулзалта үнэн зүрхэнэй, аха дүү ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО И. ГАНДИТАЙ хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Индиин Премьер-Министр Индира Гандитай февралиин 14-дэ Кремль соо уулзажа хөөрэлдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр П. В. Нарасимха Рао уулзалгада хабаадаһан байна.

Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлһэнэйнь түлөө совет тала хани барисаата Индиин Премьер-Министртэ, арад зондо талархажа байһанаа мэдүүлбэ.

Совет-индиин харилсаан хэлбэришэгүй һайнаар хүгжэжэ байна гэжэ богонихон хөөрэлдөөнэй үедэ сэдьхэлээ ханаатлар тэмдэглэһэн, хоёр ороной арадуудай ашата туһада, Ази түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгтэ найдамтайгаар алба хэдэг СССР-эй ба Индиин хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой бата үндэһэ һуури дээрэ тэрэниие саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа элирхэйлбэд.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, В. В. Прибытков, СССР-һээ Индидэ байдаг элшэн сайд В. Н. Рыков, Индиин талаһаа — Индиһээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Нурул Хасан, Премьер-Министрэй советник Г. Партхасаратхи, Индиин МИД-эй гадаадын хэрэгүүдэй талаар секретарь М. Расготра, Премьер-Министрэй советник К. Р. Гхарекхан халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөндэ мүн лэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО Дж. БУШТАЙ хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко США-гай Вице-Президент Дж. Буштай февралиин 14-дэ Кремль соо уулзаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, США-гай сенадта республиканска олонхиие хүтэлбэрилэгшэ Г. Бейкер хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Ю. В. Андроповой наһа бараһантай дашарамдуулан, Дж. Буш США-гай Президентын ба арад зоной үмэнэһөө гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлбэ.

Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлжэ байһанайнь түлөө талархажа байһанаа совет тала мэдүүлээ.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдал болон совет-американ харилсаан тушаа һанамжануудаа халан абалсаһан байна.

Уласхоорондын хэрэгүүдтэ Советскэ Союзай политика ядерна дайнай аюулые сайсуулан сараха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ, бүхы оронуудай ба арадуудай хоорондохи адли тэгшэ эрхэтэй харилсаае хүгжөөхэ талаар саашадаашье шэглүүлэгдэхэ байна гэжэ К. У. Черненко батална. Өөһэдынтөө аюулгүй байдалай, союзнигууд болон ханинарайнгаа аюулгүй байдалай ашата туһые аршалан хамгаалхын тула СССР шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ тэмдэглээ.

Адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай, нэгэ нэгэнэйнгээ үндэһэн ашата туһые хараада абалсалгын, дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй байлгын үндэһэ һуури дээрэ совет-американ харилсаан тогтоогдохо ёһотой гэжэ К. У. Черненко хэлэбэ. Хэрбээ американ талын эдэ гол ёһонуудые баримталан бэелүүлхээр бэлэн байгаа гээшэ һаань, хоёр ороной хоорондохи харилсаан һайжарха аргатай юм.

СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, В. В. Прибытков, США-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Хартман хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО Франциин Премьер-Министртэй хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Франциин Премьер-Министр П. Моруатай февралиин 14-дэ Кремль соо уулзажа хөөрэлдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Франциин гадаадын харилсаанай министр К. Шейсон хөөрэлдөөндэ хабаадаһан байна.

Ю. В. Андроповой наһа бараһан дээрэһээ П. Моруа гүнзэгы сэдьхэлэй шаналал гашуудалаа дамжуулаад, Президент Ф. Миттеранай хубиин бэшэгые дамжуулба.

Ю. В. Андроповой дурасхаалые Францида ёһолон хүндэлжэ байһан ушарыень Советскэ Союз сэгнэнэ, энэ хадаа манай хоёр арадай хоорондохи заншалта һайн һайхан мэдэрэл болоно гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ.

Совет-француз харилсаанай ямараар хүгжэжэ байһан тухай, срээдүйн хараа түсэбүүд тухай һанамжануудаа халан абалсахадаа, бүхы дээрээ, тэрэ тоодо хубидаа наймаанай-экономическа асуудалнуудаар харилсаа холбоомнай һайнаар хүгжэжэ байна гэжэ хоёр тала сэдьхэлээ хангаар мэдүүлбэ.

Мүнөө үеын уласхоорондын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ гүрэнүүдэй хоорондохи аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, этигэл найдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй ба Франциин хоорондохи харилсаа холбооной, политическэ хөөрэлдөөнэй удха шанар улам ургана гэжэ совет тала тэмдэглээ. Уласхоорондын бусадшье асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

СССР-һээ Францида байдаг элшэн сайд Ю. М. Воронцов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, В. В. Прибытков, Франциһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд К. Арно хөөрэлдөөндэ мүн лэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО ФРГ-гэй канцлертай хөөрэлдэбэ

Февралиин 14-дэ Кремльдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Г. Кольтой хөөрэлдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ба федеральна канцлерай орлогшо, ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Г. Коль өөрынгөө зүгһөө, Германиин Федеративна Республикын правительствын ба арадай үмэнэһөө Ю. В. Андроповой наһа бараһан ушараар шаналал гашуудалаа мэдүүлбэ.

К. У. Черненко Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлһэнэйнь түлөө талархажа байһанаа хэлэбэ.

Удаань СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудай шухала асуудалнуудаар, мүн тэрэшэлэн Европодохи байдал тушаа һанал бодолоо богонёор халан абалсаһан байна.

Ядерна ба бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые урдилдэн бүтээлгые болюулха, тэдэниие хороохо талаар СССР-эй баримталдаг хараа шугам саашадаашье хубилхагүй юм гэжэ совет тала онсолон тэмдэглэбэ. Гэбэшье энэ замаар урагшаа дабшахын тула, баруунай оронуудай, тэрэ тоодо ФРГ-гэй иимэрхүү хүсэл эрмэлзэлтэй байха гээшэ шухала. Энээнтэй хамта ФРГ-гэй газар дайда дээрэ американ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолгын хойшолонгууд тушаа Советскэ Союзай салан шууд хараа бодол батадхагдаа.

СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. С. Семенов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров ба В. В. Прибытков, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х.-И. Кастль ба ФРГ-гэй федеральна канцлерай захиргаанай гадаадын политическэ таһагые даагша Х. Тельчик хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО М. ТЭТЧЕРТЭЙ хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Великобританиин Премьер-Министр Маргарет Тэтчертэй февралиин 14-дэ хөөрэлдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, гадаадын хэрэгүүдэй ба хани харилсаанай хэрэгүүдэй талаар министр Дж. Хау хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

Ю. В. Андроповой дурасхаалые Англиин правительствын ба арадай ёһолон хүндэлһэнэйнь түлөө совет хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэһөө К. У. Черненко талархажа байһанаа мэдүүлбэ.

Уласхоорондын байдал тушаа, мүн тэрэшэлэн совет-британиин хоёр талын холбооной асуудалнуудаар һанал бодолоо богонёор халан абалсаһан байна.

Дэлхэй дээрэ тохёолдоһон байдалые һайжаруулхын тула гансал СССР ба тэрэнэй союзнигууд бэшэ, харин НАТО-гай оронууд, тэрэ тоодо Великобритани хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха зэргэтэй гэжэ К. У. Черненко зааба.

Англиин талаһаа энээндэ бэлэн байгаа һаань, манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоое бүри удхатүгэс болгожо болохо гээд мүн тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров ба В. В. Прибытков, Великобританиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд И. Сазерленд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО Италиин Президенттэй уулзаба

Февралиин 14-дэ Кремль соо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Италиин Республикын Президент А. Пертинитэй хөөрэлдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ба Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Андреотти тэрээндэ хабаадалсаба.

А. Пертини итальян арадай үмэнэһөө Ю. В. Андроповой наһа бараһан ушарһаа гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлээ.

К. У Черненко энээнэй түлөө талархалаа хэлээ.

Хоёр ороной арадуудай ашата туһада, Европодохи ба тэрээнһээ гадуурхи амгалан тайбан байдалай ашата туһада элдэб талаар СССР-эй ба Италиин хоорондохи харилсаа холбоое бэелүүлхээр бэлэн байһые хоёр тала батадхаһан байна.

НАТО-гай зарим оронуудта, тэрэ тоодо Италида американ ракетэнүүдые тараан тодхоло уласхоорондын байдалые түбэгтэй түгшүүрилтэй болгоо гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Гэбэшье СССР тэрэниие тэхэришэгүй гэжэ тоолохые хүсэнэгүй. Советскэ Союз бэшэ, харин США ба НАТО-гай талаар тэрэнэй союзнигууд хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхын аргагүй болгоо юм. Европодо ракетно-ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй урда урдаһаа зүрюугээр табигдаад байлгые хороохо талаар Советскэ Союзай дурадхалнууд дүүрэн хүсэндөө байһан зандаа юм.

Али али талые һонирхуулһан уласхоорондын зарим бусадшье асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров ба В. В. Прибытков, СССР-һээ Италида байдаг элшэн сайд Н. М. Луньков, Италиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Дж. Мильуоло хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

1984 МАРТЫН 4 СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта

УЛААН-ҮДЭ

Эндэ Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэдэхи Барилгашадай байшан соо Улаан-Үдэ городой Советскэ районой ажалшад, промышленна предприятинууд болон барилгын организацинуудай хүдэлмэришэд ба элдэб эмхи зургаануудай алба хаагшад сугларжа, СССР-эй Верховно Советэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин Советэ 517-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидаар дэбжүүлэгдэһэн Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай оперын солист Дугаржап Цыренович Дашиевтай уулзаба.

Энэ уулзалгые Советскэ райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. П. Елгин нээгээ.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Д. Ц. Дашиевай этигэмжэтэ нюур, 4-дэхи һургуулиин директор З. А. Винтовкина үгэ абажа, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат Дугаржап Цыренович Дашиевай ажалай, ажабайдалай намтар тухай хөөрөөд, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Дугаржап Цыренович Дашиевай түлөө нэгэ һаналтайгаар дуугаа үгэхые һунгагшадые уряалба.

Тэрэнэй һүүлээр һунгагшадай зүгһөө Улаан-Үдын горпромторгын директор Г. Г. Цыбиков, «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй оёдолшон Н. Н. Луговая, Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн филиалые даагша Ж. Л. Актинов, дайнай болон ажалай ветеран П. Т. Рогожко, Главбурятстройн ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальник Р. О. Петушинов, стоматологическа поликлиникын отделениие даагша М. А. Хунгуреева гэгшэд үгэ хэлэжэ, гүрэн түрынгөө засагай дээдын зургаанда өөһэдынгөө түлөөлэгшые дэбжүүлжэ байһамнай Совет демократиин хүгжэлтын, ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай бодото гэршэ болоно гэжэ тэмдэглээд, һунгуулиин округой бүхы һунгагшадай нүхэр Дугаржап Цыренович Дашиевай түлөө нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхөөр бэлэн байһые гэршэлбэ.

Тиихэтээ хамта .тэдэнэр арадай кандидат Дугаржап Цыренович Дашиевта түрүүшынгээ захилнуудые хэлээ. Жэшээлбэл, эндэ Улаан-Үдэ хотодо худалдаа наймаанай магазинуудые шэнэлхэ, үргэдхэхэ гэһэн, мүн «Бурятшвейбыт» нэгэдэлдэ хубсаһа һэльбэн заһабарилгын шэнэ цех нээхэ, арадай ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха албанай хүдэлмэришэдые бэлдэхэ училищи нээхэ, хизаар ороноо хамгаалгын музейн талмайе үргэдхэжэ, Буряад ороной флора болон фауные гүйсэд харуулха аргатай болгохо, Улаан-Үдэ городойнгоо түбэй үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо гэхэ мэтэ захилнууд үгтэһэн байна.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Д. Ц. Дашиев үгэ хэлэхэдээ, үндэр этигэл найдабари үзүүлһэндэнь һунгагшадтаа баярые хүргөөд, тэдэнэй захил дүүргэхын түлөө бүхы оролдолго, шадабаряа гаргахаб гэжэ найдуулба.

Манай корр.

ЗАХААМИН

Захааминай ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд Гусиноозерскын һунгуулиин 519-дэхи болон Зэдын һунгуулиин 520-дохи округуудһаа депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. П. Калашников, СССР-эй 60 жэлэй нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор М. И. Семенов хоёртой хани халуунаар уулзаба.

Захаамин хотын «Горняк» гэжэ кинотеатр соо үнгэрһэн суглаае КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь С. Л. Гатапов нээхэдээ: «СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые угтуулан, районой хүдэлмэришэдэй, горнягуудай, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Һунгагшад өөһэдынгөө түлөөлэгшэдтэ захяа, һанамжануудаа хэлэхэ ушартай»—гэжэ хэлэбэ.

Захааминай һүнэй заводой директор Б. Д. Доржиев үгэ абаба. Депутадта кандидат А. П. Калашниковай этигэмжэтэ нюур Б. Д. Доржиев тэрэнэй наһанайнь намтар, ажалайнь амжалта тухай хөөрөө. Һунгуулиин 520-дохи округһоо депутадта кандидат М. И. Семенов тухай Юнхэрэй уурхайн начальник В. Г. Еранский һунгагшадта хөөрэбэ.

Холтоһоной уурхайн горняк С. Г. Клиновицкий, районно Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша О. А. Батуева, районой хэлхеэ холбооной узелай инженер Н. С. Штырева, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой тугалшан Г. Л. Доржонова, Дүтэлүүрэй совхозой профкомой түрүүлэгшэ Ц. Б. Доржиев, ашаа шэрэдэг автомашинын жолоошодой бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн В. И. Тугаринов, хилээмэнэй заводой директор Р. Д. Окинов гэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлэжэ, депутадта кандидадуудта олон захяануудые үгэбэ.

Ш. БАКШЕЕВ.

ХЭЖЭНГЭ

«Первомайский» совхозой түб Эдэрмэг тосхоной клуб соо хүн зон олоороо сугларба. Совхозой хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна Ермаковско ГРП-гэй коллективэй түлөөлэгшэд, Новокижингинск посёлогой һунгагшад эндэ ерэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ Хориин һунгуулиин 524-дэхи округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Хориин районой Анаагай совхозой ахалагша хонишон Дулма Жимбуевна Дондоковатай уулзалгада зорюулагдаһан һунгалтын урда тээхи суглаа Дээдэ-Хэжэнгын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ц. Б. Золтоев нээбэ. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын политическэ удха шанар тухай, һунгалтын үдэрые нютагай ажалшадай нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө эршэ түгэсөөр тэмсэжэ байһан тухай тогтоо.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур, совхозой малай тэжээл бэлэдхэлгын цехэй начальник Д. С. Дондоковто эхи түрүүлэн үгэ үгтэбэ. Тэрэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Дулма Жимбуевна Дондоковагай ажалай намтар тухай, тэрэнэй ниитын эдэбхитэй ажал ябуулга тухай эндэ суглараагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна. Һунгалтын үдэр нэгэн хүн шэнги парти ба арадай бата нэгэдэлэй кандидадай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые тэрэ уряалба

Удаань ГРП-гэй ахалагша инженер В. А. Колесников, техник-технолог З. Н. Третьяков, совхозой отделенинүүдые эрхилэгшэд Г. Ф. Ставская, Б. Б. Бальчинов, Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин багша Н. Ф. Семенова, совхозой профкомой түрүүлэгшэ Н. Ф. Исаева, КПСС-эй райкомой секретарь В. М. Алексеева гэгшэд үгэ хэлэбэ, никтынгээ саашанхи ажал ябуулгада, ажал хэрэгтээ амжалтатай ябахыень, һунгагшадай этигэл найдабариие эрхимээр дүүргэхыень хүсэбэ.

Уулзалгын эсэстэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Д. Ж. Дондокова харюугай үгэ хэлэжэ, иимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлжэ байһандань гүн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргөөд, тэрэнэйнь түлөө хамаг хүсэ шадалаа, дүршэл шадабаряа зорюулхые оролдохоб гэжэ хэлэһэн байна.

Г. БАДМАЕВ, манай корр.

УЛААН-ҮДЭ

«Улан-Удэтрансстрой» трестдэ Железнодорожно һунгуулиин 514-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын модошо дархашуулай бригадир Владимир Цыденович Сандановтай уулзалга болобо.

Кандидадай этигэмжэтэ нюур, 834-дэхи СМП-гэй прораб Г. В. Ринчинов, В. Ц. Сандановай намтар тухай хөөрэжэ үгөөд, нүхэрэйнгөө түлөө дуугаа үгэхэдөө, манай ажабайдалай улам дүүрэн тэгшэ болохын түлөө дуугаа үгэхэ гээшэбди гэжэ хэлэбэ.

Һайнаар хүдэлдэг хүн ходоо хүндэтэй байдаг гээд 834-дэхи СМП-гэй таһагай инспектор А. Красовская хэлэбэ.—Владимир Цыденовичые манай поездо хүдэлжэ эхилһэнһээнь хойшо мэдэхэб. Хүдэлмэришэд тухай һанаагаа ходо табижа ябадаг хүн хадань, манай поездо 120 квартиратай шэнэ гэрэй барилга эхилхэ талаар оролдолго гаргаха, мүн хүүгэдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ тухай асуудалые дээдын зургаануудта табиха тухай захяа В. Ц. Сандановта үгэнэбди.

Удаань үгэ хэлэһэн трестын аппарадай партбюрогой секретарь А. А. Шалтыков, «Водрем-100» колоннын электро-гагнуурашан Н. Т. Бондарь, 397-дохи СМП-гэй шулуушан Н. Г. Веретенин гэгшэд хүдэлмэришэн ангиин эрхим түлөөлэгшэдэй нэгэн Владимир Цыденович Санданов арадай һунгамалай уялгануудые түгэс дүүргэжэ шадаха гэжэ тэмдэглээд, «Улан-Удэтрансстрой» трестдэ гэр байра бариха, өөрын үйлэдбэриин найдамтай бааза байгуулгые түргэдхэхэ, хүдэлмэришэдэй амарха эрхэ байдалые һайжаруулхын тула Байгалай эрьедэ амаралтын байшантай болохо ябадалнуудые шиидхэхэ талаар туһа дүхэм үзүүлхыень кандидадтаа хандаба.

Түгэсхэлдэнь үгэ хэлэһэн В. Ц. Санданов бригадынгаа ажал тухай тогтоод, танай үзүүлһэн үндэр этигэл найдабариие үнэн сэхэ ажалаараа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалгаараа харюулхаб гэжэ найдуулба.

Н. ДАБАЕВ.

ҮҮСХЭЛШЭД УРАГШАТАЙ

Фотокорреспондент А. Шойжоловой буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ Хурамхаанай районой Аргатын совхозой (баруун гарһаа) үнинэй дүршэлтэй механизатор Намсарай Цыренович Сангаев, залуу тракторист Олег Шалданов, ажахыдаа арбадахи жэлээ механизатораар хүдэлмэрилдэг Цыден Бадмаевич Шотхоев гэгшэдые харанат. Хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникэсэ түгэс бэлдэхээр республика дотороо үүсхэл гаргаһан Хурамхаанай районой дурсагдагша ажахын механизаторнууд заһабарилгынгаа хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар ябуулна. 1983 ондо республикын Хүдөө ажахын министерствын колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын предприяти, эмхинүүдтэ машина, техникэ хадагалхаар соносхогдоһон конкурсдо эрхимлэжэ, шангай һуурида гараһан Аргатын совхоздо газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ машина, техникэнь бүхыдөө заһабарилагдаа. Мүнөө тракторнуудые, комбайнуудые, бүлүүр станцинуудаа заһабарилжа бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа.

ШАГНАЛ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Кабанскын районой «Байкальское» гэжэ туршалга-үйлэдбэриин ажахын директор Илья Яковлевич Макальскиие Буряадай АССР-эй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

• • •

Республикын партийна, советскэ болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер Семен Лазаревич Козлов Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

• • •

Партийна, советскэ болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Буряадай АССР-эй арадай хиналтын Түнхэнэй районно комитедэй түрүүлэгшэ Ен-Жаб Шагдурович Гулгонов Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

• • •

Социалис мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө һохоршуулай бүхэроссин бүлгэмэй Улаан-Үдын һуралсал-үйлэдбэриин предприятиин үрэмдэгшэ Петр Иванович Тертец, электрокабельна зүйлнүүдэй хүдэлмэришэн Цыгмит Цындуева Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ—ХУУЛИ

(ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАХА КОНТРАКТАЦИИН ДОГОВОР БАТАЛХА ТУХАЙ)

Хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдалга хадаа колхоз совхозуудай бэлэдхэлэй эмхинүүдэй контрактацини ёһоор баталагдаһан хэлсээнэй үндэһөөр бэелүүлэгдэнэ.

Үнгэрһэн жэлэй сагайнгаа уларилаар тиимэшье һайн бэшэшье һаань, республикын колхоз, совхозууд орооһото ургамалнуудай, хартаабхын муу бэшэ ургаса абажа, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха договор амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн байна. Гүрэндэ 18960 тонно ороoһо таряа, 14900 тонно хартаабха, 197 тонно мяхан, 2800 тонно һүн, 3800 мянган үндэгэн баталагдаһан договорһоо үлүүлэн худалдагдаа. Урзанда жэлэйхидэ оробол, овощ, ноoһон ехээр худалдагдан абтаа. Жэлһээ жэлдэ худалдагдан абаһан продукциин шанар дээшэлнэ. Гүрэндэ тушаагдаһан үхэрэй дунда зэргын шэгнүүр 8 килограммаар нэмэжэ, 324 килограммда хүрөө, залуу малай 25 процентнь хүндэ шэгнүүртэй гэжэ тоологдоо. Худалдагдаһан ноoһоной бүридэлдэ меринос ноoһон ехэ боложо, шанар муутай ноoһо худалдаха ушарнууд үсөөрөө. Һүнэй промышленностиин предприятинуудта тушаагдаһан һүнэй 63,3 процентнь нэгэдэхи сортын болоо.

Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха контрактацини договорые Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Хоринн районуудай ажахынууд амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Гэбэшье үнгэрэгшэ жэлдэ 42 ажахы договорой ёһоор гүрэндэ һү худалдаха уялгануудые дүүргээгүй байха юм. Мяха худалдалгаар 58, ноoһо худалдалгаар 44 ажахынууд мүн лэ баталагдаһан даабарияа бэелүүлжэ шадаагүй. Иимэ байдал юундэ тохёолдооб гэхэдэ, тус ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулаагүй, ажахын хүдэлмэрилэгшэдые үгтэһэн даабари бэелүүлхын түлөө шадамараар хүтэлбэрилэн ударидаагүй дээрэһээл болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ эдэ ажахынуудта мал шахан таргалуулха, һү ехээр һааха хэрэг хүсэдөөр эмхидхэгдээгүй, хабарай тарилга саг болзор соогоо үнгэрэгдөөгүй, овощиин үндэр ургаса абахын түлөө шанга тэмсэл ябуулагдаагүй байха юм.

Жэшээ болгон нэрлэбэл, Эрхирэгэй совхоздо 5 центнер, «Комсомольскии», Улаадын совхозуудта 2—2 центнер ноoһон, «Юбилейный» совхоздо 67 центнер, Гааргын совхоздо — 84 центнер һүн, «Новосретенский» совхоздо 38 центнер, Охин-Булагай совхоздо 87 центнер мяхан гүрэнэй түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ дуталдаһан байха юм.

1983 ондо колхозууд, совхозууд урзанда жэлэйхитэй сасуулбал, 275 тонно овощ гүрэндэ ехээр худалдаһан байна. Гэбэшье гүрэнэй түсэб даабари дүүргэгдээгүй. Хүдөө ажахын министерствын мэдэлдэ ородог ажахынууд түсэбөө миил 75 процентээр дүүргээ, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлэйхид 93 процентдэ хүргэһэн байна. «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлэй Эрхирэгэй совхоздо гектар бүриһөө оройдоол 38 центнер, «Дружба» совхоздо 34 центнер, «Ильичкинский» совхоздо 21 центнер овощ хурьятдаа. Иимэ ахир дүнгүүдтэйгээр тус ажахынуудта гүрэнэй түсэб даабарини дүүргэгдээгүй үлэһэниинь мэдээжэ.

Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада республикын ажахынуудай гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ 22800 тонно овощ дуталдаба.

Хүдөө ажахын министерствын, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд овощ ехээр ургуулха, XI табан жэлэй даабаринуудые гүйсэд дүүргэхэ талаар таарамжатай хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ёһотой. Тиин 1984 ондо баталагдаха контрактацини договорто овощиин түсэбһөө гадуур худалдагдаха хэмжээн хараалагдаха болоно. Юуб гэхэдэ, бэлэдхэлэй организацинууд, тэрэниие болбосоруулдаг предприятинуудта мүн лэ таарамжатай бэлэдхэл ябуулагдаха байна бшуу.

Контрактацини договорой тон шухала эрилтэ гэхэдэ, гүрэндэ худалдагдаһан хүдөө ажахын продукциин шанар һайн байха ёһотой. Энэ талаар стандартын бүхы эрилтэнүүдтэ харюусадаг продукци худалдадаг ажахынууд олон. Жэшээнь, Улаан-Үдын районой ажахынууд дунда зэргээр 370 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүдые мяханай комбинадта тушаагаа, тэдэнэй 81 процентнь дундаһаа дээшэ шадалтай байгаа. Бэшүүрэй, Хяагтын, Сэлэнгын, Ахын районуудай ажахынууд дунда зэргээр 37 — 39 килограмм шэгнүүртэй хонидые тушаагаа. Хүндэ шэгнүүртэй залуу мал тушааһанайнгаа түлөө Улаан-Үдын районой колхоз, совхозууд 614 мянган түхэригэй олзо доход абаһан байха юм.

Гэбэшье үшөөл олон ажахынууд шанар муутай продукци гүрэндэ худалдана. Тиин хүдөө ажахын продукци болбосоруулдаг предприятинуудта эльгээгдэһэн эбэртэ бодо малай 24 процентнь, хонидой 49 процентнь туранхай, шадалаар һула байгаа, асарагдаһан ноoһоной 49 процентнь шанараар муу. тушаагдаһан һүнэй 2,3 процентнь стандартын ёһоор табигдаһан эрилтэдэ хүрэхэгүй байшоо.

Шадалаар һула үхэр, мал эхэнхидээ Баргажанай, Яруунын, Хурамхаанай, Сэлэнгын районуудай ажахынуудһаа тушаагдаа. Зэдын районой колхоз, совхозуудһаа шэгнүүр багатай хонид асарагдаа. Баргажанай, Прибайкалиин, Загарайн, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд шанар муутай һү тушаагаа. Хамта дээрээ 165 тонно һүн ажахынуудта гэдэргэнь бусаагдаһан байха юм.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахын продуктнуудай худалдан абадаг сэнгэй нэмэгдээд байхада, муу шанартай продукци худалдаха ушар ажахын жасада оруулжа болохо горитойхон олзо доходоо алдаха ябадал мүн.

Районуудай ажахынуудта хэгдэдэг шалгалта юу харуулнаб гэхэдэ, зарим мэргэжэлтэд хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдахаар бэлэдхэл ябуулхадаа, баталагдаһан стандартын, тусхай заабаринуудай эрилтэнүүдые сахихые оролдодоггүй байха юм. Тиимэһээл үхэр, хони, гахайнуудые тушаахадаа, эрэ, эмээрнь, шэгнүүрэйнь талаар илгадаггүй, худалдагдаха һүн шэгнэгдэдэггүй, суг ябуулагдадаг документнүүдыень муугаар табиһан ушарнууд олон. Иимэ хайхарамжагүй ябадалтай эрид тэмсэхэ хэрэгтэй.

Бэлэдхэлэй организацинууд гансал контрактацини договор баталаад, ажахыһаа асарагдаһан продукци тушаажа абаад лэ ажалаа дүүргэхэ бэшэ, харин хүдөө ажахын продукци бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ болоно. Бэлэдхэлэй организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ажахы бүхэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гаргашалха хэрэгые нягтаар сахиха, эндэ бии байгаа нөөсэнүүдые элирүүлхэ, мүн баталагдаһан договорой ёһоор худалдагдаха продукциин зүйл бүхэнэй түсэб даабариин саг болзортонь дүүргэлтые хиналха ёһотой. Харин олон ушарнуудта бэлэдхэлэй организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулдаг. Нёдондо хилээмэнэй зүйлнүүдэй Буряадай үйлэдбэрилгын управлени ассортиментын талаар ороoһо таряанай, үбһэнэй, витаминтай ногоонной гурил худалдан абаха түсэб дүүргээгүй байха юм.

Улаан-Үдын горплодоовощторг баталагдаһан договорой ёһоор худалдагдан абтаха бүхы хартаабха, овощ хадагалха аргагүй байгаа, Буркоопсоюзай бэлэдхэлгын управлени, Модоной ажахын министерство, агнууриин ажахын управлени һамар, һархяаг, жэмэс худалдан абаха гүрэнэй түсэб дүүргээгүй юм.

«Бурмясопром», «Бурмолпром» нэгэдэлнүүд өөһэдынгөө автомашинануудаар ажахынуудһаа һү, мяха зөөхэ хэрэгые муугаар эмхидхэнэ.

Контрактацини договорые бэелүүлхэ хэрэгтэ бэшэшье дутуу дунданууд ушарна. Илангаяа ажахынуудай тушааһан продукциин шэгнүүр ба шанарыень буруугаар тодорхойлхо, түлбэриинь саг дарыдань хэжэ үгэдэггүй ушарнууд үзэгдөө.

Контрактацини договор баталха тухай шэнэ гуримай ёһоор иимэ ушар ябадалнуудые гаргагшадта шанга хэмжээнүүд абтажа, ялашье түлүүлхэ байна. Энэ талаар районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй эрхэ ехэ болгогдоо. Абтажа байһан хэмжээ ябуулганууд бэлэдхэлэй журамые нарииваар сахиха арга боломжонуудые олгохо юм. Мүнөө шэнэ гуримай ёһоор ажахынууд олон бэлэдхэлэй организацинуудай хоорондо 1984 оной контрактацини договор баталагдажа байна. Тиихэдээ нёдондо жэлэй договорой дунгүүдые согсолжо, шэнэ договороор хараалагдаһан түсэбтэ даабаринуудай заатагүй бэелүүлэгдэхээр хараалһан хэмжээнүүдые абаха шухала. Тиихэдээ продукци бэлэдхэжэ байһан организаци, предприятиин өөрын транспортаар хэды шэнээн хэмжээнэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгдэжэ байһан газартаа худалдагдан абтажа, зөөгдэхэб гэжэ элирүүлэгдэхэ ёһотой.

Бүхы ажалай нарин нягтаар түсэблэгдөөд, эмхидхэгдээд, гүрэнэй бэлэдхэлэй журамай жэншэдгүйгөөр сахигдаад байбал, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдагдаха 1984 оной түсэбэй бэелүүлэгдэхэнь дамжаггүй.

Н. МАЛЫГИН,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, шанарыень шалгаха талаар гүрэнэй ахамад инспектор.

ТҮРҮҮ АРГЫН ТУҺА ЕХЭ

(Улаан-Үдын совхозой гахайшан Галина Андреевна Непомнящих гэгшын хөөрөөнһөө)

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр эрмэлзэһэн совхозоимнай гахайшад эдэ үдэрнүүдтэ онсо эршэмтэйгээр ажаллана. Гахайнуудые шахан таргалуулжа гүрэндэ тушаадаг манай ажахын гахайнууд гол түлэб эдеэ хоолой үлөөдэһөөр хооллуулагдадаг юм. Мүнөө үедэ гахайнуудтаа тэжээлэй 30 процентыень эдеэ хоолой үлөөдэһэ, үлдэгшыень талха таряанай зүйл үгэнэбди. Зэримдаа талха таряанай зүйлэй дуталдахада, суглуулһан эдеэ хоолойнгоо үлөөдэһөөр һүрэг шахамалнуудаа тэжээдэг гуримтайбди. Тиимэһээ эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана гээшэ.

Мүнөө үедэ эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулжа, буйлуулан бэлдэхэ хүдэлмэридэ гурбан бригада ажаллана. Е. Л. Трусовагай, Л. А. Алексеевагай, В. И. Исламгориевагай хүтэлбэрилдэг бригадануудта автомашинанууд даалгагданхай юм. Бригаданудай гэшүүд Улаан-Үдэ городой ниитын эдеэ хоолой предприятинуудһаа столовонуудай филиалнуудһаа, һургуулинуудһаа, больницануудһаа гэхэ гү, али бүхыдөө 70 гаран предприятинуудһаа эдеэ хоолой үлөөдэһэ абаашана. Һүүлэй дүнгөөр совхозой эдэ гурбан бригадын дундаһаа Екатерина Лукинична Трусовагай хүтэлбэрилдэг коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гаранхай. Бригадын гэшүүд Железнодорожно райондо эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулдаг юм. Энэ коллектив үнгэрһэн жэлэй октябрь һарада жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Дурсагдагша бригада үнгэрһэн арбан нэгэ һарын туршада 1375 тонно эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулжа, жэлэйнгээ түсэбые 340 тонноор үлүүлһэн байна. Тиихэдэ декабрь һарада 160 шахуу тонно тэжээл суглуулагдаа. Эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулха талаар автомашинын жолоошод Виктор Красиков, Алексей Агафонов гэгшэд эрхимлэнэ. Нүгөөдэ хоёр бригадада Александр Афанасьев, Иван Слепнев, Григорий Трусов шалгарна.

Манай совхозой гахайшадай нёдондо гахайн мяха үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаагүйень халагламаар. Ушарынь гэхэдэ, совхоздомнай гахайнуудай тоо толгой хүсэлдүүлэгдэнэгүй. Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор 4000 гахай шахажа тушааха байбал, оройдоол 2500—2600 гахай шаханабди. Манай гахай шахан таргалуулха совхоздо поршоонхонуудые гол түлэб Кабанскын районой ажахынууд тушаадаг юм. Нёдондо тус райондо гахайнуудые шахан таргалуулха фермэ баригдажа ашаглагдаа һэн. Тиимэһээ манайда поршоонхонууд олоор асарагдаагүй, байра дээрээ түлжүүлэгдэжэ шахагдадаг болоо гээшэ. Саашадаа энэ гээгдэлһээ гарахын тула түрэхэ гахайнуудые түлжүүлхэ тусхай фермэ байгуулха болонобди. Байгша ондо 100 эхэ гахайн багтаамжатай байра шэнээр баригдажа, ашаглагдахаар хараалагдана. Ажахыдаа поршоонхонуудые абажа түлжүүлээд, шахажа таргалуулдаг болоходоо түсэб, уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэдэг болохомнай гээшэ. Тодорхойлбол, жэлдээ 8000 гахай түлжүүлжэ шахаха болонобди. Өөһэдөө эхэ гахайнуудые түрүүлхэдээ ондоо ажахынуудһаа жэлдээ 3000 гахай тушаажа абахаар хараалнабди. Мүнөө фермэдэмнай хуушан байранууд хагүй олон. Хэрбээ һайн шэнэдхэн заһабарилаад бал, үшөөшье олон га шахажа таргалуулхаар Байгша ондо фермымнай үүд шэнэдхэгдэн заһаба лгдахаар түсэблэгдэнхэй.

Ажахымнай гахайшад ур хи зорилгонуудаа сум лүүлхээр ажалланад. Га нуудые түлжүүлхэ, ша таргалуулха манай компле до гахайшадай ажал звен вой гуримаар эмхидхэгдэж Фермэдэмнэй ажалдаа эр амжалта туйладаг түрүүш захаһаа бии байха. Жэшэ бэл, Галина Федоровна менова дажа абаһан га шоонхонуудаа гарза хорол гүйгөөр түлжүүлдэг юм.

Ахалагша гахайшан А. зикова гай хүтэлбэрилдэг з ногой гахайшад ажахын һаа асарагдаһан поршоон нуудые харууһалдаг гури тай. Хоёр һарын турша һайнаар харууһалһанай шахан таргалуулха звеноңу та дамжуулан үгтэдэг. мэһээ фермымнай гахай дай эсэсэй дүн энэ звено ажаллаа дулдыдадаг гээш

Ажахынуудһаа булта һа элүүр энхэ поршоонхо регдадаг гэхын аргагүй. рим бүлэг соо бэеэр дорой тоһон поршоонхон байдаг. Бидэ иимэ порш хонуудые бусадһаа амяарл шэмэтэй тэжээлээр хооллу жа тобиржуулхаһаа гад эмшэлнэбди. Түлжүүлэгдэһ асарагдаһан поршоонхон дые микро-макро нэмэл нүүдээр, витаминуудаар доро ханга гүйдэ саашад доройтожо, шэгнүүрээ шэлүүлдэггүй байха юм. дондо манай гахайшад хар һалһан поршоонхо бүхэн гөө шэгнүүрые хоногой граммаар нэмэһэн бай Иигэжэ абаһан уялгаяа граммаар үлүүлээбди.

Ондоо ажахынуудһаа рагдаһан поршоонхонуу тушаажа абаад, шэгнүүры дээшэлүүлхэ гээшэ бэлэн шэ. Ушарынь хадаа А. виковагай хүтэлбэрилдэг ногой гэшүүдтэ 1200 шоонхо даалгагданхай Эды олон поршоонхо га хоролтогүй түлжүүлжэ нүг дэ звенонуудта тушаах тула гахайшан бүхэн ехэ ор долго гарган ажаллана. звеногой үнинэй гахайш Лидия Севастьянова, Ека рина Тимофеева, Анна фонова, Кристина Катамы ва гэгшэд даажа абаһан лэг поршоонхонуудаа гар хоролтогүй тэнжээнэ.

Манайда һайн шанар продукци ехээр үйлэдбэр хэ арга боломжо яһала б Һүүлэй жэлнүүдтэ ферм ажалай журам бэхижүү талаар ехэ хүдэлмэри яб лагдана. Журамаа алдагш коллективэй хамтын сугла дээрэ зүбшэн хэлсэгдэ байха юм.

Шэнэ жэлэй эхинһээ би ажалаа хамтын подрядай римаар эмхидхэжэ захал бди. Шэнэ гурим нэбтэрү хэдэмнай, ажалай журам һ жаржа, ажалай бүтээсэш хараа байса дээшэлхээр леэгдэнэ.

Ажахыдамнай гахайша хүдэлмэри бүхы дээрээ хитэй гуримтай гэхын ар гүй. Бүхы цехүүдтэ гах шадай хүдэлмэри оньһо руулагдаагүй. Мүн жэл хэндэ талха таряанай зү ехээр дуталдана. Эдэ бүгэ дам саашадаа шиидхэгдэ юм бэзэ. Мүнөө үедэ бү гахайшаднай һуража, түр онол арга үргэнөөр шуд на. Энэ онол арга зүбө нэбтэрүүлхэдээл ехэ илаг туйладаг болохобди гэ найданаб.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Улаан-Үдын вагонно депогой колесно цехтэ 11-дэхи табан жэлэй түрүүшүүл олон. Тус цехтэ Галина Тимофеевна Яковлевагай хүтэлбэрилдэг мастерска участок депо соогоо социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгаржа гарадаг юм. Эндэ 4-дэхи разрядай токарь, КПСС-эй гэшүүн Виталий Павлович Ульяненко 20-дохи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ халаанайнгаа даабариие 110 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Виталий Павлович Ульяненко.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ГУРИМААР ХҮДЭЛХЭДЭ

Бригадна подрядай гуримаар ажал эмхидхэхэ хүдэлмэри Онохойн модоной комбинадта ябуулагдажа эхилһээр үнихэнэй юм. Иимэ онол арга нэбтэрүүлхын тула бэлэдхэлэй горитой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байна. Түбхын түрүүндэ жэжэ бригадануудые хамтаруулан томодхохо хэрэгтэй болоһон. Үнгэрһэн гурбан жэл хахадай туршада предприятиин 21 бригадые томодхогдоһон 13 коллектив болгожо, нэгэдүүлэгдээ. Мүнөө тэдэнь эмхи гуримтайгаар, амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг.

Тиигэжэ модо зөөлгэ дээрэ найман, модо хюрөөдэн тайралга дээрэ гурбан, технологическа зомгооһо гаргалга ба заһабарилга-барилгын нэгэ нэгэ бригада бригадна подрядта оронхой тээшэ. Эдэ коллективүүд арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо үйлэдбэриин даабари болон абаһан социалис уялгаяа ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Нёдондо эдэнэр предприятидаа 16 мянга гаран түхэригэй алмалта арьбалалта хэхэ арга олгоһон байна.

Ажалай иимэ эмхидхэлэй ашата туһаар ехэ байһые нэгэ иимэ жэшээгээр баримталһуу. Леспромхозуудһаа доодо хоёрдохи складта утазандань асарагдаһан модые хэм хэмжүүрээрнь хюрөөдэн тайрадаг Владимир Ильич Денисовэй даадаг бригада хоёр линии дээрэ хоёр халаанай гуримаар, нэгэ нарядаар хүдэлмэрилнэ. Иимэ эмхидхэлтэйгээр тус бригада 1981 оной декабриин 1-һээ ажаллажа эхилһэн байгаа. Тиихэдээ һарын даабариие 119 процент дүүргэһэн, 230 түхэригэй электрын элшэ, 570 түхэригэй элдэб материал болон хэрэгсэлнүүдые алмаһан байна. Тиихэдэ 1982 оной туршада 6800 түхэригэй алмалта хэжэ шадаһан.

Тус бригадын гэшүүд энэ шэнэ гуримаа улам нарижуулхые, бүри ехэ амжалта туйлахые оролдодог гээшэ. Бригадна подрядай гуримда орожо, эрхим жэшээ харуулжа байдаг Сэлэнгын модоной баазын Георгий Иннокентьевич Перовой, Юрий Романович Третьяковой толгойлдог бригадануудай дуй дуриэлые халан абахын тула тиишэ хоёр дахин ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсажа ерэһэн байна.

Гадна иимэ гуримда ороһон бригадануудай гэшүүдэй ажалай журам ёһотоороо бэхижэнхэй. Ажалдаа гээгдэжэ ерэхэ гү, али эртэ хүдэлмэрөө дүүргэхэ, ниитын гуримда таарахагүй ааша гаргаха гэхэ мэтын хазагай ябадал ушархаяа огто болиихой гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Ажалда хабаадалгын коэффициентын хубаарияр салин хүлһөө абаха ушар хүнүүдэй хүмүүжэл болон болбосоролдошье нүлөөлхэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон энэ коллектив бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Түсэбтэ табан жэлэй туршада бригадаараа миллион кубометр модо хюрөөдэн тайраха гэһэн зорилго урдаа табиһан доодо нэгэдэхи складай суута хүдэлмэрилшэн Иван Ильич Кузнецовой хүтэлбэрилдэг бригадын коллективтэй социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталһан тус бригадынхид 1984 оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ арга шадабаритай байһанаа мэдүүлнэ.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Манай совхозой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездын, мүн партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ороод, габшагай шангаар хүдэлжэ гараа. Тусхайлбал, малшаднай нёдондо мяха, һү, ноoһо үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэн, эбэртэ бодо малаа, хонидоо, адуун һүрэгөө олошоруулжа шадаһан байна. Энэ туйлаһан амжалтаяа бүри арьбадхахын түлөө тэдэнэр мүнөө эрмэлзэл түгэсөөр ажаллана. Илангаяа хонишоднай түл абаха харюусалгатай хаһадаа һайн бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ.

Мэнэ һаяхан манай ажахын хонин һүрэг эрхилэгшэдэй хурьга абалгаяа хэр һайнаар угтажа байһан тухай шалгалта үнгэргэгдөө. Эндэ хонишод өөһэдөөшье хабаадалсаһан байна. Иигэжэ шалгалтын гэшүүд отара бүхэнөөр ябажа, бүхы талаһаань хонишодой хүдэлмэриие шалгаһан байха юм. Һүүлээрнь тэдэнэр совхозой түб һууринда сугларжа, хэндэ ямар дутагдалнуудай байһыень, хайшан гээд тэрэнээ усадхаха тухайнь үргэнөөр хэлсэһэн, өөһэд өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые зүбшэһэн байна.

Манай совхоздо эхэ хонидой 5 отара тоологдодог юм. Бидэ һүүлэй жэлнүүдтэ хонин һүрэгөө үгы хэжэрхиһэн аад, тэдэнээ дахяад бии болгохо хэрэгтэмнай нилээд бэрхэшээл ушараа. Илангаяа эхэ хонидой отарануудые байгуулха талаарнай хүшэрхэн байдал тохёолдоо һэн. Тиигээдшье дүршэлтэй хонишодые оложо, табиха, хони, хурьгадай байра байдалыень түхеэрхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна.

Мүнөө ажахымнай хонишод үйлэдбэриингөө суглаан дээрэ үшөө бии байгаа дутуу дундануудаа дары усадхан, бүхы ажалаа һайжаруулха, бүри ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ ёһотой байһанаа мэдүүлбэ. Мүн эндэ байгша оной социалис уялга баталагдан абтаа. Олохон хонишоднай хурьга абаха, ноoһо хайшалха талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна.

Жэшээлхэдэ, совхозой ахалагша хонишон Ширип Аюшеевич Аюшеев энэ жэлдэ бүхыдөө 416 хурьга абажа түлжүүлхэ уялгатай һаа, тэрэнээ 75 хурьгаар олые абахаар хараалаа. Ажахын дүршэлтэй малшан, районно Соведэй депутат Людмила Михайловна Мисюркеева хонин бүриһөө хурьга абаха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлээ. КПСС-эй гэшүүд Леонид Николаевич Фролов, Цыремпил Константинович Буянтуев, Иннокентий Антонович Колмаков гэгшэд хурьга абаха, ноoһо хайшалха даабаринуудые холо үлүүлхээр шиидэнхэй.

Эдэнэрэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһаниинь дамжаггүй. Юуб гэхэдэ, хони, хурьгадай дал хорёонь һайнаар заһабарилагданхай, байра бүхэндэнь пеэшэнгүүд баригданхай. Үбһэ тэжээл, түлеэ залһан хүсэд хүрэхөөр асарагданхай. Хурьгадые бүлэг болгожо таһалха харша хаамагууд яһала ехээр бэлдэгдээ. Мүнөө отара бүхэндэ бүлүүр худагууд малтагдажа, хонид бүлеэн уһаар хангагдадаг болобо.

Хонишодой бригаданuудта тусхай булан түхеэрэгдэжэ, тэндэнь хонишодой түсэбтэ даабаринь, социалис уялга, мүрысөөнэй дүрим хадагдаба. Тусгаар табигдаһан графигай ёһоор отара бүхэндэ газетэ, журналнууд асарагдана, автолавка ерэжэ, наймаа хэнэ, лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Ажахын дирекци, партбюро хонишодой ажабайдалые һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа байнхай. Тэрээндэнь харюу болгон, байгша ондо хонин һүрэгөө олошоруулха, «сагаан алта» ехээр суглуулха талаар нилээд оролдолго гарган хүдэлнэ.

Б. ЛИНХОЕВ,
Баргажанай районой Бодоной совхозой партбюрогой секретарь.

ШАДАМАРААР ШАХАҺАНАЙ АШААР

Манай совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ залуу малые шахан таргалуулха бааза бариһан юм. Тэндэнь тэжээл буйлуулдаг цех, малшадай байха гэр болон бусад хэрэгсэлнүүд олоор баригдаһан байна. Намар эндээ 250 эрэ хашарагуудые асараад, шахажа эхилээ һэмди. Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие дүршэл шадабаритай үхэршэд Валерий Николаевич Яковлев, Юрий Васильевич Кучумов, Александр Васильевич Филиппов гэгшэдтэ даалгагдаа бэлэй.

Эдэ хашарагуудые һайн тэжээлээр хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Шахан таргалуулагдажа байһан хашарагуудта үбһэн, зелёнко, һолоомон, талха таряанай зүйлнүүд буйлуулан шанаржуулагдан үгтэнэ. Иигэжэ мал бүхэндэ тэжээлэй 8 единицэ хүртэһэн болоно. Тэжээл буйлуулдаг цехнай һаадгүйгөөр хүдэлгэгдөө. Эндэ байһан хашарагууд бүлеэн уһаар уһалагдадаг. Эдэ бүгэдын ашаар шахалгада табигдаһан малай шэгнүүр үдэрһөө үдэртэ нэмээ.

Һаяхан энэ малаа мяханай комбинадта тушаахадамнай, толгой бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 350 килограмм татаһан гэхэ гү, али гүрэндэ 875 центнер һайн шанартай мяхан тушаагдаһан байна. Шанарайнгаа талаар тушаагдаһан малай 50 процентнь «эрхим» гэһэн сэгнэлтэдэ хүртөө.

П. ПОМУРАН,
Хоринн районой Дээдэ-Тайлсын совхозой ахамад зоотехник.

ТҮСЭБҮҮД БА ТУЙЛАЛТАНУУД

Тусхай зорилготой комплексно программын хараа шэглэл

Байгаалиин нөөсэ баялигууд Сибирь ба Алас-Дурные манай орон дотор тусхай һууринда гаргадаг юм. Гансал ашагта малтамалай уурхайнуудые тоолохо болоо һаа олон. Ороной элшэ хүсэнэй баялигай 90 процент, түүхэй эдэй баялигай баһал 90 процент, ой модоной нөөсын 60 процент эндэ бии.

Ороной зүүн районуудай экономическа хүгжэлтэ хэдэн стратегическэ шатаһаа бүридэнэ. Тэдэ удаан болзорой тусхай зорилготой комплексно программатай юм. Энэнь ехэ шухала. Тиимэ байгаа хадань, тусгаар тэмдэглэе, шата бүхэн хойно хойноһоо холболдон, экономическа программа бэелүүлгын бааза болоод үгэдэг ха юм.

Нэгэдэхи шатань дайнай урдахи табан жэлнүүд болоно. Энэ В. И. Лениинэй дурадхалаар бэелүүлэгдэжэ, Ураалай түмэрэй рудагай, Кузнецкын шулуун нүүрһэнэй бассейнтэй нэгэ комплексно проектээр бэелүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Иигэжэ 30-аад онуудта Сибириин экономическа карта дээрэ түрүүшын ехэ промышленна район бии болоо бэлэй. Кузнецкын шулуу нүүрһэнэй бассейн, металлургическа комбинадууд, машина бүтээлгын заводууд... Эдэ бүгэдэ Сибириин экономикын үндэһэ һуури боложо үгөө.

Дайнай үеын жэлнүүд хоёрдохи шатань болоно. «Бүхы юумэ илалтын түлөө!» гэһэн гол зорилгодо зорюулагдаһан байгаа бшуу.

Дайнай һүүлэй һэргээн бодхоолгын шата 50 гаран онуудта дүүрэжэ, үйлэдбэриин хүсэнүүдые тон шэнээр тааруулан табиха арга олгоо. Тэрээнһээ хойшо ехэ ехэ шэнэ барилганuудта экономическа хүгжэлтын программа зохёон бэлэдхэгдэдэг болоо һэн. Энэнь территориально-үйлэдбэриин комплекс (ТПК) гэжэ нэрэтэй.

Сибириин Ангар ба Еннсей мүрэнүүдэй уһанай элшэ хүсэ үргэлжэ дээрэнь ашаглалгаар тус шата эхилһэн юм. Мүнөөшье үргэлжэлһөөр. Братска, Красноярска, Усть-Илимэй ГЭС-нүүд хүдэлжэ байна. Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилга һаяар дүүрэхэнь. Богучанска ГЭС һая баригдажа эхилээ. Канско-Ачинска түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын байгуулагдаһанһаа хойшо тус районой хүгжэлтэ үшөө шэнэ алхам хэбэ гээшэ. Хүрин нүүрһэнэй ехэ нөөсэнүүд дээрэ (600 миллиард тонноһоо дээшэ) хэдэн дулаанай электростанци баригдаха юм.

1963 ондо Сибирьтэ нэгэдэмэл элшэ хүсэн тогтоогдожо, һүүлээрнь ороной нэгэдэмэл элшэ хүсэнэй системэдэ оруулагдаһан байгаа.

Үнэгүй электрын элшэ хүсөөр ороной зүүн хубида алюминиин заводууд, химическэ комбинадууд баригдаа. Энэл үедэ шэнэ машина бүтээлгын түбүүд бии болоо һэн.

60-аад онуудта Сибириие бүри эршэмтэйгээр ашаглаха хүдэлмэри ябуулагдаа: Тиихэдэ Баруун Сибириин тэгшэ газарта гол түлэб ехэ барилга эхилээ һэн. Иигэжэ нефтиин ба газай уурхайнуудые ашаглалгын удаан болзорой тусхай зорилготой программа бэелүүлэгдэжэ, урагшаа ехэ алхам хэгдэбэ.

Хараалагдаһанай ёһоор, 1985 ондо Баруун Сибириин ТПК 400 миллион тонно нефть малтан абаха юм. Газ олзоборилго 1980 оной-хидо орходоо, 2—2,5 дахин ехэ болохо: 330—370 миллиард кубометр.

Байгал-Амарай түмэр зам Сибириин ба Алас-Дурнын промышленна хүсэнүүдые хүгжөөлгын ээлжээтэ алхам болоно. Энэ үедэ БАМ-ай бүхы зоные (энэ хадаа 1,5 миллион дүрбэлжэн километр) ашаглалгын тусхай зорилготой комплексно программа бэлэдхэгдэжэ байна.

Энэ программаар СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Яхадай филиалай ба СССР-эй АН-ай экономическа шэнжэлгэ хэхэ Алас-Дурнын научна түбэй институтдай эрдэмтэд Урда Яхадай территориальна үйлэдбэриин комплекс ба тусхай зорилготой программа зохёожо байнхай. Урда Яхадай ТПК хадаа БАМ-ай оршондохи түрүүшын комплекс болоно.

Хойто Красноярскын ТПК-гай ехэ программа бэлэдхэгдэхэ. Түбэйн Норильска ашагта малтамал шанаржуулгын промышленна район болохо юм. Энэмнай полярна дүхэригэй саана манай ороной урдаа хараха үнгэтэ металлургиин газар гээшэ.

Научна программанууд — холын хараата үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгын ба тааруулан табилгын хэмжээнүүдэй комплекс мүн. Тэдэнэр Сибирь болон Алас-Дурнын экономическа ба социальна хүгжэлтын үндэһэ һуури болоно.

Комплексно тусхай зорилготой программа хадаа хэлбэршэгүй юумэн бэшэ ааб даа. Энэмнай эршэтэйгээр шууд бүтээгдэхэ системэ гээшэ. Эдэниие үндэһэ һуури болгожо, табан жэлэй, жэл бүриин хүгжэлтын түсэбүүд бэлэдхэгдэнэ. Тиихэдээ комплексно тусхай зорилготой программануудта ороһон тодорхой шиидхэбэринүүд ба бодомжонууд бэелүүлэгдэнэ. Энээнһээ гадна, шууд түсэблэлгэ программа дотор шухала хэрэгтэй заабаринуудые оруулжа болоно: эрдэм-техникын дэбжэлтын туйлалтанууд, геологуудай нээлтэнүүд энэ талаар нүлөөлхэ. Ондоогоор хэлэбэл, манай үеын эрилтэ хэрэглэмжэнүүд ходо хараада абтаха ёһотой.

Николай СИНГУР,
СССР-эй Госпланай Сибириин ба Алас-Дурнын таһагай начальник.

(АПН).

Арадай кандидадууд

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗАЯАН

ХУДАН голые уруудан үлеэһэн үглөөнэй һэрюухэн һэбшээн Надя басаганай сагаахан шара үһые хирэ-хирэ болоод лэ зөөлэхэнөөр эльбээдхинэ. Тиихэдэнь лэ тэрэ духа дээрээ унаһан үһөө ябууд дундаа гэдэргэнь хаяад, ехэл шамдуугаар фермэ тээшээ жороолхы тооной алхална. Яараханьшье мэдээжэ юм ааб даа. Баһа һаалишадһаа хойнотон алдаба ха юм. Теэдшье арбан таба наһаяа алхажа ябаһан эдир басаганда үдэр бүри хонгёо дууша булжамуур шубуухайтай адли божо ажаллаха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ бшуу..

Залуу наһан... Хэдышье сэнгүү хухюун, жаргалтай һайхан гээшэб даа. Илангаяа зунай үедэ хүдөөдэ ямар гоё байдагыень эндэ түрэһэн, зүрхэ сэдьхэлээрээ туршаһан хүн лэ тэрэниие сэгнэхэ, һайшааха байха. Энэл үедэ һурагшад болон студентнэрэй зунай амаралта эхилжэ, Красный Яр нютагта залуушуулаа олошоршоно. Тиигэжэ үбһэндэ оротор үдэшэ бүри хлубай хажуугаар согтой хухюун зугаа наадан зэмхэхэгүй. Үдэшэндөө бүмбэгын харагдахаяа болитор волейбол наадаха. Удаан киногой гарахагүй һаань, залуушуул духэриглэжэ, элдэб шог зугаа, наада дэлгээд байтараа, нэгэ хоёроороо һэмээхэн бодоод, харанхы һүни руу шуртан орошохо. Түрүүшын инаг дуран... Тэрээн тухай хэлээдшье яалай. Гансал хүн бүхэн энэ эхин дуранай шэдитэ хүсэ үзэһэн, туршаһан байха. Эдэ бүгэдэ Надя басаганай эдир наһые тойрон гараагүй.

Үшөөл гүлмэр, бэхижээгүй басаганда иимэ хүндэ ажал гэнтэ тудаа бэшэ. Тэрэниие Надя өөрөө шэлээ бшуу. Нэгэ иимэ ушар болоо бэлэй. 1971 оной зун һэн. Надя Хэжэнгын дунда һургуули дүүргээд, гэртээ амаржа байгаа. Нэгэтэ үглөөгүүр эндэхи һү һаалиин фермые даагша Панна Яковлевна орожо ерээд, эжытэйнь хөөрэлдэхэ үедөө фермэдэнь тоо бүридхэгшын үнинэй үгы, ехэ тухашаруу байдалда ороод байһан тухай хэлэбэ.

— Үгы, хүнэй олдоогүй һаань, намайе абыт. һургуулиин эхилтэр үды ха юм,— гээд Надя фермые даагша тээшэ гүйнгээр хераадхиба. Панна Яковлевна гэнтэ үргэн эхэ тээшэнь эрьелдэжэ: — Үнэхөөрөөшье, Надияа мэндэ эльгээгыш. Шэмтаяа дахасалдажа һаалишанай ажал һайн мэдэхэ болонхой ха юм. Юу ядаха гээшэб. һургуулиин эхилхэдэ, юун болохоб.. Тиигэбэл, Надя, үглөө үглөөгүүр ертэ бодоод ошолши, — гээд, олоогүй юумэзэ олоһон мэтэ баяртайгаар бодоод, гаража ябашоо бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Надя үдэшэ, үглөө бүри фермэ тээшэ харгылдаг болоо һэн. Ажалыншье мэдээжэ, балай ядалдаагүй. Багаһаа хойшо ажалда дадаһан, бүхы хүдэлмэреэ саг болзор соонь, һайнаар дүүргэдэг басаган уданшьегүй һаалишадай дунда хүндэтэй болоо һэн. Тиигэһээр байтарнь һургуулиин саг хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ үедэ фермэдэнь ехэ хүндэ байдал тохёолдобо. һаалишад дуталдаха, үбһэ тэжээл хомор. Энэ бүгэдые сэгнэжэ үзөөд, Надя фермэдээ хүдэлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. «Хадамда гарашоогүй һаа, һураха үрдинэ бэзэб. һанаагаа бү зобогты»— гээд абьяастайгаар, энеэхэ. Ингэжэ хүдэлһөөр байтарнь хоёр жэл үнгэршоо бэлэй.

1973 оной зун. Энэ зунай эхеэр сугтаа һураһан нүхэрынь — Вера басаган Улаан-Үдэһөө амаралтада гэртээ ерэжэ, городой ажабайдал, яажа хүдэлжэ байһан тухайгаа зугаа дэлгэбэ. Верын зураглан харуулһан сэнгэлиг һайхан городой ажабайдал Надиие энэ удаа балайшье татабагүй. Город ошожо ажаллаха һанаан Надида урданьшье байгаагүй. Теэд нэгэтэ ажалһаа ерээд байжа байтарнь, Лена нүхэрынь гүйжэ ерэбэ.

— Надя, харыш, үнеэхи Верымнай хэлэдэг нарин сэмбын комбинадай дэргэдэхи мэргэжэл олгодог техническэ училищи һураха һурагшадые абажа эхилээл, ошохомнай бэшэ гү? Юрэдөөл туршая. Дурагүй байгаа һаа, ерэнэ бэзэбди,—гээд тэрэ газетэ дэлгэжэ байгаад, ехэл шиидэнгеэр хэлэбэ.

Энэ Надиин толгойдо баһал элдэб бодол түрүүлжэ, һанаа үнөөсэнь ээлээ һэн. Дадашаһан ажалаа, нүхэдөө орхихонь хүндэ шэнги. Тиихэдэ эжынь арбаад хүрэжэ ябаһан дүүнэртэйнь үлэхэ. Тиин үдэшэ болоно, эжынгээ ажалаа дүүргээд ан-бун гэһэн хойно аргаахан хажуудань ошожо:

— Эжы, би город һурахаяа ошохом ха даа. Верын хүдэлдэг комбинадай училищидэ һуралсал эхилхэнь. Теэдшье нэгэ мэргэжэлтэй болохоор болооб, — гэжэ Надя хэлээд, түрэһэн эхынгээ юун гэхые хүлеэгээд һууба.

— Зай, яахаб теэд, ошохол болоо гүбши даа. Бидэндэ һанаагаа бү зобо. Урданай саг бэшэ. Үнэхөөрөөшье, хүл дээрээ гаража, ажабайдалаа түбхинүүлхэ сагшни ерээ,—гээд, эхэнь басаган тээшээ уриханаар хараба.

Иигэжэ Надя нүхэр басаган Лена Кривошеевтай Улаан-Үдэ ерээ бэлэй. Комбинадай училищида орохоор ерэһэн басагадые нэн түрүүн цехүүд соогуур ябуулжа, мэргэжэлтэйнь танилсуулһан байгаа. Надя нэхэлгын цех соо ороходоо гансата нэхэгшэ болохоор шиидээ һэн. Тиигээдшье һуралсал эхилээл ааб даа.

— Бидэ хүдэлжэ байгаад һурадаг һэмди. Намайе дүй дүршэлтэй, олон жэлдэ нэхэгшээр хүдэлдэг Зинаида Григорьевнагай хажууда һурагшаар табяа һэн. Хододоо номгон, һайн һайхан зантай Зинаида Григорьевна ажалайнгаа «нюусые» бултыень тайлбарилжа, намайе нэхэлгын мэргэжэлдэ һургаһан байна. Мүнөө минии олоһон дүршэл шадабари, мэргэжэл тэрэнэй ашаар олдоо гэжэ сэхэ хэлэхэб,— гэжэ Надя һурган хүмүүжүүлэгшэ тухайгаа дулаахнаар мүнөөшье хөөрэдэг.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Надя ёһотойл бэрхэ нэхэгшэ болонхой. Өөрөө хори гаран залуу басагадые мэргэжэлдээ һургажа, хэды залуушье һаа, Надежда Григорьевна гэлсүүлхэ ёһоороо гэлсүүлдэг болонхой. Комбинадта ажаллажа эхилхэдэнь, хуушан станогууд байдаг һэн. Харин мүнөө шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо дүүргэдээ. Надя тэрэниие богонихон болзор соо шудалжа, мүнөө дүрбэн станок хангадаг болонхой.

...Нариихан, нюргаар дунда зэргын басаганай эдэ дүрбэн станогуудай дундуур ябажа, таһарһан утаһа тон түргэн, нэгэшье үлүү юумэ хэнгүй дары залгаад, түхеэрэлгэеэ дахин хүдэлгэхыень хараад гайхахат. Эндэ нэгэшье тэбдэһэн, яараһан тэмдэг байхагүй. Бултыень уридшалан мэдэһэн шэнги,. Үнэхөөрөөшье, эндэл тэрэнэй мэргэжэл шадабари харагдана бшуу.

— Дүрбэн станок хангаха гээшэ хүнгэн хэрэг гэжэ һанахадаа болохог. Болигты. Энэтнай туйлай хүндэ хүдэлмэри гээшэл. Найман час соо таһалгаряагүй тэдэниие ганса хаража ябахадаа тархяа эрьеэд унашахаар юм гүбэ Харин таһарһан утаһа дары залгажа, түргэн станогоо хүдэлгэхэдэ ехэ дүршэл, шадабари хэрэгтэй. Энээнһээл нэхэгшын бүхы ажал дулдыдадаг. Теэд Надя энээниие нюдэеэ аняад хэхээр болошонхой. Харыт, хургануудынь эдиэй юм шэнги, — гээд цеховой партийна организациин секретарь Надежда Михайловна Иванова тэрэнэй хүдэлмэреэр ехэл омогорхон хэлэбэ.

Иимэл мэргэжэл шадабариингаа ашаар Надежда Гладких үдэр бүриингөө даабари 109—110 процент дүүргэжэ, һара жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэнэ бшуу. Нэхэн гаргаһан бүдынь эрхим шанартай гэжэ сэгнэгдэдэг юм Арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари Агуу ехэ Октябриин революциин 68 жэлэй ойдо дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур табан мянган метр бүд нэхэхэ гэһэн социалис уялга абанхай. Мүнөө үедэ тэрэ түсэбөө хоёр һараар уридшалжа ябана

— Манай групкомсорг Надежда Гладких ганса ажалаараа жэшээ харуулдаг бэшэ. Тэрэнэй эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр нэгэшье үдэшэ, диспут болон бэшэшье наадан үнгэрдэггүй. Хододоо хухюутэй, зугаатай, зарим нэгэ унташаһан досоохитой залуушуулай дунда шог наада дэлгэжэ, урма баяр бадаруулжа ябадаг. Тиимэл хадань залуушуул тэрээндэ дуратай, хойноһоонь хаанашье ошохоор бэлэн байдаг. Тэдэнэйл эдэбхеэр бидэ бригадаараа хэдэн олон кино, концерт хараа, театр ошоо гээшэбди. Өөрөө ном ехээр уншадаг тула олон юумэ мэдэхэ. Забһарлалгын үедэ гү, али эдеэлхэ үедөө хараһан кино, зүжэг болон концертээ зүбшэн хэлсэхэдээ олоной бодол зээлһэн асуудал табяад лэ байдаг даа. Заримдаа хэрэлдэхэ болотороо тоосолдодогбди,— гээд бригадын гэшүүн Галина Семенова энеэбхилнэ.

Надежда Гладких туйлаһан амжалтаараа сэдьхэлээ ханаад ябадаггүй. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэ мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө ходо оролдожо байгаа. Нёдондо жэл Надя хүдэлмэриһөө таһалгаряагүйгөөр һуража, Москвагай нэхэлгын промышленностиин механико-технологическа техникум «эрхим» сэгнэлтэтэйгээр дүүргээ юм. Гадна түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ анхаржа, тэдэниие хэрэглэхые оролдодог, хэрэглэжэ шададагшье.

Иимэл бэрхэ, урагшаа һанаатай, хамтын хэрэгэй түлөө бүхы һанаа сэдьхэлээ табижа ябадаг хадань түрэл комбинадайнь коллектив тэрээндэ ехэ этигэл найдабари үзүүлжэ, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ ха юм.

Иимэл даа, Надежда Григорьевна Гладких. Залуу наһанайнгаа золтойдо заяагаа олоош, Надежда!

М. САНДАНОВ,
Новосибирскын партийна дээдэ һургуулиин һурагша.

ПНР-эй СЕЙМЭЙ СЕССИ

ВАРШАВА. ПНР-эй Сеймэй сесси эндэ боложо, оронойн гадаадын политикын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. Депутадууд минута соо дуугай байжа, Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолбо.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский правительствын зүгһөө мэдээсэл хээ. СССР-тэй хани барисаагаа, али бүхы харилсаа холбоогоо саашадань бэхижүүлхэ гээшэ ПНР-эй гадаадын политикын гол шэглэл байгаа, саашадаашье байха юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Польшодо тохёолдоһон хүндэ хүшэр үдэрнүүдтэ имагтал Советскэ Союз тэрээндэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлээ һэн. Энээниинь бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди. Энэ хадаа ПОРП-ын ба КПСС-эй, ПНР-эй ба СССР-эй хоорондохи харилсаанай ёһотойл интернационализмын жэшээ болоно. Фашизмда эсэргүү хамтын тэмсэлдэ мүндэлһэн польско-совет холбоо барисаан хадаа Европо түбидэ эб найрамдал хангалгын шухала нүхэсэл болоно. Тэрэниие буруу һурхэ гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүд урагшагүйдэхэл.

Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилһэнһээнь уламжалан, уласхоорондын байдал улам орёо түгшүүрилтэй боложо байна гэжэ министр һанаагаа зобонгёор мэдүүлбэ. Иимэ орщон байдалда СССР болон Варшавска Договорой бусад гэшүүн-гүрэнүүд аюулгүй байдалаа бэхижүүлхэ, бүгэдэ нийтын эб найрамдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн зохихо харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоно.

Хёмороо зүришэлдөө үүдхэжэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээжэ байгаашье һаань, Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудтай хамта Польшо шахардуу шанга байдалые һулаарууулха, уласхоорондын харилсаа тогтоохо политика бэелүүлнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй бүтэмжэтэй һайн бүхы дурадхалнуудые тэрэ бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ. Европодохи этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференци. дээрэ амжалта туйлахые найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТЫЕ зүбшэн хэлсэнэбди

«ЭХЭ ОРОН ЮУНҺЭЭ ЭХИТЭЙБ?..»

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, партиингаа ЦК-гай Пленумүүдэй тогтоолнуудые, «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые уншахадашье, ургажа ябаа залуу үетэниие һайнаар хүмүүжүүлхэ, эрдэм гэгээрэлые саашань улам нарижуулан һайжаруулха тушаа онсо хэлэгдэһэн байна.

Түүхэтэ эдэ документнүүд соо хэлэгдэһэн үгэнүүд, заагдаһан заабаринууд буряад хэлэнэй болон литературын багшанарта мүн лэ сэхэ хабаатай.

Эдиригүүлые сэдьхэл бодолой талаар, Эхэ орондоо халуун дуратайгаар хүмүүжүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай проект соо хэлэгдэнхэн. «Эхэ орон юунһээ эхитэйб?» гэһэн мэдээжэ дуунай удхын ёһоор, Эхэ орондоо дурлалга хадаа түрэл гэрэймнай богоһоһоо, хизаар оронoo шэнжэлэлгэһээ эхилдэг ха юм даа. Энэ талаар Яруунын районой Мужыхын дунда һургуулида зарим тэды хүдэлмэри хэгдэдэг байна. Илангаяа буряад литературын болон искусствын хүгжэлтын замтай танилсуулха талаар хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэн үнгэргэгдэдэг.

Буряадаймнай соёл болбосорол, литература болон искусство совет засагай үедэ хэды ехэ түргөөр урган хүгжөөб гэжэ хүн бүхэндэ элитэ. Үндэһэн буряад литератураяа хүгжөөжэ байһан ахамад болон залуу уран зохёолшодой номуудтай һурагшадаа танилсуулжа, зохёол соо хөөрэгдэһэн һайхан хэрэг үйлэнүүдээр омогорхон, ухаан бодолоо баяжуулан, үргэн совет Эхэ орондоо улам ехэ дурлал түрүүлхэ, хүндэ туһатай ажал хэрэг эрхилхэ эрмэлзэлтэй болгохо гэжэ буряад литературын багшанар оролдодог.

һүүлэй жэлнүүдтэ манай һургуулиин багшанар түрэлхи литература зааха асуудалнуудта яһала анхаралаа хандуулдаг болонхой. Марксизм-ленинизмын үзэл сурталые ургажа ябаһан хүүгэдтэ нэбтэрүүлхэ гэһэн хүндэтэйшье, харюусалгатайшье уялгаяа тон һайнаар ойлгожо, өөһэд өөһэдынгөө дааһан ажалда, үдэр бүриингөө хэшээлнүүдтэ бэелүүлхэ гэжэ оролдожол байдаг.

Хэшээлнүүдээ үхибүүдтэ һонирхолтойгоор, мэдэсыень улам үргэдхэн, хүмүүжэлыень болбосоруулан, мүнөө үеын үндэр эрилтэнүүдые ханган зааха хүсэл имагтал урогуудаар хизаарлагдаха бэшэ, мүн баһа классһаашье гадуур эмхидхэгдэһэн хүдэлмэриин үедэ бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Тон лэ иимэ зорилготойгоор январиин 10—21-нэй үдэрнүүдтэ манай һургуулида буряад совет литературын заншалта декада соносхогдоо. Декадамнай «Зүүдэндээшье Эхэ орондоо, һэрюундээшье зосоогоо дуратайб шамдаа, Буряадни!» — гэжэ Ц-Д. Дондоковагай үгэнүүдээр эхилээ. Энэ уряа доро бэлэдхэлэй, 1 — 3-дахи классуудта утренник, 4—6-дахи, мүн 7—10-дахи классуудта үдэшэнүүд үнгэргэгдөө.

Энэ жэлдэ Яруунаарнай композиторнууд Базыр Цырендашиев, Виктор Усович, Владимир Дамбаев, дуушан Григорий Багадаев гэгшэд айлшалжа, Буряадай хүгжэмшэдэй бүтээлнүүд тухай һонирхолтой хөөрөөень, зохёоһон дуунуудыень шагнажа, багшанаршье, һурагшадшье баясаа. «60 шагов в грядущее», «Орфей», «В споре рождается истина», «Бэе бэеэ гамная», «Хүнэй зэргэ хүн», «Сурхарбаан» гэхэ мэтэ дуунуудыень нугалбари һайнтайгаар, шадамар бэрхээр Григорий Багадаев, Солбон Бадмаев гэгшэд гүйсэдхэжэ, шагнажа һуугшадта һайшаагдажа, халуун альга ташалгаар үгтагдаба. Уулзалгын һүүлээр хүүгэдтэймнай дүрэ зурагаа буулгуулжа, автографуудаа үгэжэ, манние баясуулба.

Буряад хэлэнэй факультативта ябадаг Тыскеева Света (9-дэхи классай һурагша) «Алтан бүлэ соо адли эрхэтэй» гэһэн элидхэлээ түгэсхэлэй үдэшэ уншажа, манай литературын «ашаанайнь хүндэ, хүгжэнги» болоһон тушаа Социалис Ажалай Герой М. Н. Алексеевэй тэмдэглэһые һануулаа. «Холыншье һаа, дүтын орон болоһон буряад арад» гэжэ Сергей Михалковой хэлэһые дурдаба. Эдэнэй болон Россиин аха дүү мэдээжэ бусадшье зохёолшодой һайн һайхан үгэнүүд Москвада 1983 оной май һарада болоһон Буряадай литературын болон искусствын үдэрнүүдэй үедэ хэлэгдэһэн байгаа. Эдэ үгэнүүдһээ уламжалан, түрэл литератураараа омогорхохо хүсэл үхибүүдэй сэдьхэлдэ түрэбэ, буряад номуудаа уншажа байха эрмэлзэлтэй болгобо гэжэ ажаглагдаа. «Түби дэлхэйдэ юунһээшье һайхан, түрэлхи нютагаим огторгойн майхан» гэһэн Ч-Р. Намжиловай үгэнүүдые эпиграф болгожо абаһан эдир уншагшадай конкурс һайндэрэй 2-дохи шатада болоо. Хоца Намсараевай, Николай Дамдиновай, Арсалан Жамбалоной, Цыден Галсановай, Дондок Улзытуевай, Цырен-Базар Бадмаевай, Намжил Нимбуевай, Цырендулма Дондогойн болон бусадай шүлэгүүдые уншажа, хужарлуулба. Ураар уншагшад — Тыскеева Света (9-дэхи класс), Цыренова Оля (9-дэхи класс), Жамбалова Ира, Модогорова Оюуна (3-дахи класс) болон бусад шалгарба.

«Үлгы наһыем жаргуулһан үльгэрэй һайхан орондо» (Ч-Р. Намжилов) гэһэн уряа доро зүжэгэй конкурс баһал һонирхолтой байба. «Хараасгай ба хэдэгэнэ», «Табан хурган», «Садатарнь эдеэлүүл», «Гэрэй амитадай арсалдаан», Чимит Цыдендамбаевай «Банзаран хүбүүн Доржо», Н. Дамдиновай «Декабристын бэһэлиг» гэжэ зохёолнуудһаа хэһэгүүд болон бусад зүжэгүүд табигдаа. 8-дахи классай табиһан «Декабристын бэһэлигһээ» абтаһан хэһэг үндэр сэгнэлтэ абажа, 1-дэхи һуури эзэлбэ. Жюридэ сэгнэлтэ табиханъ хүшэрхэншье байба, хэниинень гомдохоохобши!

«Дуулан ябахаа эндээ түрөө һэм, дуушан хэзээшье байхалби» гэһэн патриотическа темэдэ һургуулиин дуушадай мүрысөөн удаа дараа зарлагдаба. Өөһэдымнай басагад, хүбүүд — Жигжитова Люда, Золотарев Сергей (10-дахи класс), Цыренжапова Надмит (5-дахи класс) баяан дээрэ наадажа, бэрхэнүүд-бэрхэнүүд дуушаднай буряад дуу, хатар гүйсэдхэжэ, илагшадай нэрэнүүд тодорбо: Дашиева Дугарма, Базаржапова Эля (9-дэхи класс), Дашиева Дулма (10-дахи класс).

«Ямар сэсэг гоёб даа, ягаан сэсэг гоёл даа, ямар наадан гоёб даа, ёохор наадан гоёл даа» гэһэн гаршаг доро наадана ээлжээтэ шата эхилбэ. Ёохорой дуунуудые дуулалдан, түрэлхи хэлэеэ шудалдаг хүбүүд, басагад мүнөөнэй залуушуулда мартагдажа байһан наада һануулба, хатархыень бусадые уриба.

4—6-дахи классуудта «Малгай тойролго», «Алта нюулга», «Бүһэ сохилго» гэхэ мэтын буряад хүүгэдэй урданай наадануудхаруулагдаба. Утадхагдаһан үдэрэй бүлэгтэ ябадаг үхибүүдэй шагай суглуулдаг хадань «Шагалзаан», «Хонхо бүхэ түүлгэ» гэхэ зэргын наадануудн наадуулагдаа.

Буряад зоной̆нгоо хүндэмүүшэ заншал ёһыень дурдан, үбгэ эсэгэ, эжынэрэйнгээ анханһаа хойшо хэдэг байһан эдеэнэй — мяха, һүөөр эдеэ бэлдэлгын конкурс нээгдэбэ. Тэбхэрхэн саарһануу дээрэ гоё һайханаар эдеэн бүриин нэрэ, хайшан гээд бэлдэгдэдэг бэ гэжэ бэшээтэй. Бухэли мяхан, бууза, хуушуур, түөлэй, үбсүүн, тибһэн, һугабша, хнибэ, шудхаһан шүһэн, үрмэн, шанаһан зөөхэй, хүшөөһэн, ээзгэй, аарса, айрһан, айраг, тараг, мейһон хүрһан, шаангн, булаша — бүхыдөө 24—26 янзын эдеэ хоол матаар аяганууд сооошье, тэбшэ, домбо соошье гоёор табигданхай байба. Чимитова Гэрэлма (10-дахи класс) эдеэ хоол тухай хөөрэжэ үгэбэ. Үхибүүд амтыень үзэжэ, эдеэ хоолойнгоо нэрэнүүдые хадуужа абаба, һонирхобошье.

Эгээл һайханиинь юун бэ гээ һаа, 14 классууд, мүн интернадта, байрлагшад, утадхагдаһан үдэрэй бүлэгэйхид нэгэ-нэгэ уран зохёолшодой зохёохы ажалтай һайн танилсажа, гоё һайхан планшедүүдые бэлдэжэ, мэдэжэ абаһан, ойлгоһон юумэеэ, өөһэд өөһэдынгөө зохёолшод тухайгаа хөөрэжэ, 10 хоног соо хэһэн ажалайнгаа дүн гаргаһан байна. Буряад зохёолшодоо бултыень шахуу энэ арбан хоног соогоо танихашье, мэдэхэшье болоо. Буряад хэлэнэй кабинедтэ шэнэ 18 планшет нэмээ, 350 һурагшадые түрэл литературатаяа танилсуулха гэһэн зорилгоёо гүйсэд бэелүүлжэ шадабабди. «Номой магазинда буряад номой ерээл һаань, абахабди» гэлсэбэбди. Хойто жэл энэ декадаяа яажа бүри һонирхолтойгоор үнгэргэхэб гэжэ багша бүхэн бодомжолно. һургуулиимнай фотокружогойхид фото-зурагуудаа сүлөөгүй буулгажа байха юм. Ингэжэ 10 хоног соо хүлгөөтэй хухюутэйгээр хүүгэдшье, багшанаршье, түрэлхидшье, түрэл литературынгаа ёһотойл һайндэр үнгэргэбэбди.

һургуули дотор үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулга тухай иимэ тодорхойгоор хөөрэһэн ушарни өөрын удхатай юм. Түрэл хэлээр, литератураар хэшээл хэхэдэ гү. али факультативай хүдэлмэри ябуулхада, классһаа болон һургуулиһаа гадуур алибаа хэмжээ ябуулга бэлдэхэдэ, нэмэлтэ литература дутална. **Буряад уран зохёолшодой номуудые, мүн республикымнай түүхэдэ хабаатай алибла литературые олон хэһэгтэйгээр хэблэдэг болохо асуудал табигдана.**

Р. САНЖИМЫТЫПОВА,
Яруунын районой Мужыхын дунда һургуулиин буряад хэлэнэй болон литературын багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

ОЁДОЛШОН

Хэдэхэн жэлэй саада тээ Ивалга һууриида хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хоёр дабхар шулуун байшан баригдажа, ашаглалгада үгтөө һэн. Тэрэнэй хоёрдохи дабхарта оршодог хубсаһа оёдог ательедэ 60 гаран хүн ажалладаг юм. Тэдэнэр үнгэрһэн жэлэйнгээ, мүн январиинишье түсэбые дүүргэээ.

Электрын хүсөөр хүдэлгэгдэдэг оёдолой машинануудай таршаганаан, ута үргэн цех соо жэрытэр табигдаһан столнуудай саана һууһан эхэнэрнүүдые, тэдэнэй урдуур табигдаһан эрээн марян бүдүүдээр оёдожо байһан хубсаһануудые харахадаа, нэгэ бага тээлмэрдэн, хэндэнь хандахаяа ойлгожо ядашабабди. Үүдэнһээ холо бэшэхэнэ ажаллажа һууһан эхэнэртэ дүтэлжэ танилсабабди. Энэмнай үнинэй оёдолшон Цырема Цырендашиевна Бадмаева байгаа. Тэрэ бүхы наһаараа шахуу оёдолшоноор ажаллана. Анханһаа юумэндэ дүйтэй, шуран, һонор ухаатай дээрэһээ хубсаһа эсхэлгын, оёлтын «нюусануудые» ядамагтүйгөөр шудалһан. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ бүри заахан басаган ябахаһаа абан, гартаа дүйтэй гэжэ хэлүүлдэг, өөртөө хубсаһа оёодшье туршадаг байһан.

Оёдолшоной мэргэжэлые хаана шудалаа һэмта гэһэн асуудалда Цырема Цырендашиевна ингэжэ харюусаба.

— Оёдолшоной мэргэжэл шудалхаш гэжэ юун байхаб даа. Үхибүүн ябаха үедөө Гусиноозерск хотодо нэгэ танил мастерай хажууда һарын туршада байхадаа, юу хээндэ бага зэргэ һураа һэм. Тэрэ гэһээр лэ энэ мэргэжэлээрээ мүнөө болотороо ажаллажа ябаһаарби. Мүнөө һүүлшынгээ һара хүдэлжэ ябанаб. Февраль соо наһанайнгаа амаралтада гараха хүм. Зүгөөр бүхы наһаараа ажаллажа һурашоод. минии һууханъ хайшаа юм. Тиимэһээ үшөө нэгэ хэдэн жэл түрэл коллективтээ хүдэлхэ һанаан байна...

1968 онһоо эндэ ажаллаха үедөө олоһон дүй дүршэлөө, оёдолой элдэб нюусануудые һурган хүмүүжүүлэгшэ залуушуулда үнэн зүрхэнһөөнь дамжуулна. Тэрэнэй һургаһан оёдолшодой олонхинь ондо ондоо ательенүүдтэ ажаллана. Тэдэнэй нэгэн Дарима Раднаева хүдэлжэ эхилһээр оройдоол 2—3 жэл болобошье, эрхим оёдолшодой тоодо орожо үрдинхэй. Коллективэй олонхинь залуушуул юм. Эдэнэр ажабайдалайнгаа, ажал хүдэлмэриингөө арюун замые һаял эхилжэ ябаһан 18—20 наһанай залуухан басагад болоно. Түрүүшын үдэрһөө эхилэн тэдэнэртэ анхаралтайгаар хандажа, шэлэһэн мэргэжэлэйнь удха шанар аша туһые зүбөөр ойлгуулха тон шухала.

Цырема Цырендашиевна түрүүтэй ажалай ветеранууд залуу халаанда туһалхаар хододоо бэлэн байдаг.

Х. ДОРЖИЕВА,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Ц. Бадмаева.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

Коммунис зохёон байгуулгын ба эб найрамдалай замаар

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ Юрий Владимирович Андроповтой совет арадай эдэ үдэрнүүдтэ хахасажа байһан Москва тээшэ дэлхэйн олониитын анхарал хандуулагдаһан байгаа. Дотоодын болон гадаадын политикада, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, эб найрамдалые бэхижүүлхын ба арадуудай аюулгүй байдал хангахын түлөө КПСС-эй залан сэхэ хараа шэглэлые бэелүүлгэдэ Ю. В. Андропов айхабтар ехэ габьяатай байгаа гэжэ гадаадын оронуудай гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад, хэблэлэй органууд тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ Пленум тухай, К. У. Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нэгэн һаналтайгаар һунгаһан тухай гадаадын оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үргэнөөр мэдээсэнэ. Арад зондо үнэн сэхээр, шэн зоригтойгоор алба хэһээрээ, ажалшадай аша туһые эрхэйлэн харуулжа шададаг байһаараа, тэдэниие ажал ябуулгануудай марксистско-ленинскэ үнэн программаар зэбсэгжүүлдэг байһаараа КПСС үргэн олониитын дунда нэрэ хүндэтэй юм гэжэ хэблэл К. У. Черненкын хэлэһэн үгые бүрин хүсэдөөр гү, али дэлгэрэнгыгээр толилходоо тэмдэглэбэ. Энэ политикыень бүгэдэ арадай халуунаар дэмжэжэ байһан ушар КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын үнэн зүб байлгын бата гэршэ болоно. Парти шэлэһэн замаараа — Коммунис зохёон байгуулгын ба эб найрамдалай замаар бата найдамтайгаар урагшаа дабшана.

Коммунис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ табигдаһан СССР-эй экономическа ба оборонно хүсые саашадань бэхижүүлгын, совет арадай һуудал байдалые һайжаруулгын, эб найрамдал бэхижүүлгын, ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые бэелүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үг залгамжалан хабаадахын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, ажабайдалайнгаа дүй дүршэлые элсүүлхэб гэжэ К. У. Черненко Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-е, Коммунис партияа найдуулба гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихоновэй Пленум дээрэ хэлэһэн үгые гадаадын хэблэл найруулхадаа, ленинскэ ЦК-е, тэрэнэй хүтэлбэрилхы түбые нягтаар тойрон жагсаһан, партиин XXVI съездын, тэрэнэй Центральна Комитедэй удаадахи Пленумүүдэй тодорхойлһон ажал ябуулгануудай тодо хурса программаар зэбсэгжүүлэгдэһэн коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд ерээдүй тээшээ ехэ найдалтайгаар харана, шэн габьяата ажалаараа агууехэ Эхэ оронойнгоо һалбаран хүгжэлгэ хангахые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ гэжэ онсолон заана.

Коммунизмын ба эб найрамдалай суртал һургаалнуудай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ, ёһотойл коммунист, сэсэн мэргэн гүрэнэй ажал ябуулагша Юрий Владимирович Андроповой наһа бараһантай дашарамдуулан, совет хүнүүдтэ тохёолдоһон шаналал гашуудалые Чехословакиин арад хубаалдана гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** бэшэнэ. Ю. В. Андроповой хүтэлбэри доро КПСС-эй XXVI съездын хараа шугамаар дабшажа, СССР-ые экономическа ба социальна дэбжэлтын бүхы шэглэлнүүдээр дабшуулһан байгаа. Советскэ Союз, совет арад коммунис байгуулалтада шэнэ амжалта туйлахые, социалис хани нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө, хүн түрэлтэндэ эб найрамдал хангахын түлөө улам бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ. Энэ тэмсэлдээ гансаарданги бэшэ, харин олон хани нүхэдтэй байһандаа совет хүнүүд найдажа шадахал.

Хүнэй аша туһа тухай али бүхы оролдолго гаргаха гээшэ КПСС-эй политикын үндэр дээдын үг зорилго болоно. Эб найрамдалай ленинскэ программа совет арадай, мүн дэлхэйн бусад арадуудай үндэһэн аша туһада харюусана гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ гэжэ Болгариин **БТА** гэдэг информационно агентство мэдээсэнэ.

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Леонид Ильич Брежнев болон Юрий Владимирович Андропов мэтын ленинскэ түхэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй үнэн сэхэ соратник Константин Устинович Черненкые партиин ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда КПСС һунгаба гэжэ Венгриин **МТИ** гэдэг информационно агентство дамжуулна. Тэрэ КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союз эб найрамдалай ленинскэ политикаһаа алхамшье хадуурхагүй юм гэжэ тэмдэглээ.

Уласхоорондын оршон соо айхабтар ехэ нэрэ хүндэтэй Ю. В. Андроповой наһа баралга гансал совет арадта бэшэ, харин түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэндэ ехэ гээлтэ болоно гэжэ Польшын **«Трибуна люду»** бэшэнэ.

Дотоодын болон гадаадын политикадаа залан сэхэ хараа шэглэлээ бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ байһан тухайдаа КПСС эдэ гашуудалта үдэрнүүдтэ мэдүүлнэ. Мүнөө, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоод байха үедэ, эб найрамдалай хэрэгые шууд сэхээр сахин хамгаалха, тэсэбэритэй, һэримжэтэй хёрхо байха, империализмын зэрхэг түримхэй һанаашалгануудые шууд сэхээр элишэлхэ, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ гээшэ түбхын түрүүшын уялгамнай болоно гэжэ КПСС, Совет гүрэн тооложо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ Совет гүрэнэй гадаадын болон дотоодын политикын залан сэхэ байһые батална гэжэ ГДР-эй **АДН** гэдэг информационно агентство тэмдэглэнэ. Агууехэ социалис гүрэн байһан туладаа Советскэ Союз эб найрамдал хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө арадуудай үмэнэ харюусалгатай байһанаа гүйсэд мэдэрнэ.

Бата эб найрамдалай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай хэрэгэй түлөө тэмсэл Юрий Владимирович Андроповой гол анхаралда хододоо байдаг байгаа гэжэ **Монголой радио** дамжуулна.

ГКП-гэй түрүүлэгшэ **Г. Мис**, Австриин Компартиин Түрүүлэгшэ **Ф. Мури**, Кипрэй **«Харагви»** газетэ, Индиин Коммунис партиин Национальна Соведэй Генеральна секретарь **Ч. Раджешвара Рао, Конгын Ажалай партиин ЦК**, Америкын **АП** гэдэг информационно агентство, **Франс Пресс** агентство Ю. В. Андроповой наһа бараһан тухай, материалнуудые толилоо.

НЮТАГАЙМНАЙ ШАРАЙ ХУБИЛНА

Һүүлэй 5—6 жэлэй туршада районоймнай түб — Турунтаево һууринай түхэл шарай танигдахаар бэшэ болоторой хубилаа. СССР-эй Верховно Соведэй һүүлшын һунгалтаһаа хойшо томо-томо барилганууд ехэ олоор бодхоогдоо. Энэ үедэ 950 һууритай дунда һургуулиин байшан, 350 хүүгэдэй байха интернат, «Росинка» гэжэ хүүгэдэй саад, гостиница, холхоо холбооной таһаг, 3 дабхар байшан, «Универмаг», «Березка» гэжэ магазинууд болон бусад барилганууд ашаглагдаа. Мүн гансал үнгэрһэн жэл хилээмэнэй завод, шэнэ бани баригдаба. Арбаад гаран байрын гэрнүүд толлогдоо. Барилгын хүдэлмэри шангадхаха хэрэгтэ Турунтаево һууринда эмхидхэгдэһэн ПМК-23 гэжэ шэнэ коллективэй байгуулагдаһан ушар ехэ нүлөө үзүүлээ юм. Эндэхи шулуушад— хабсаргагшадай томодхогдоһон бригадые Н. А. Красноуров хүтэлбэрилнэ. Энэ бригада һаяхан байгуулагдабашье, айхабтар ехэ хүдэлмэри хэжэ үрдинхэй. Эндэ хамта дээрээ 70 гаран барилгашад тоологдоно. Нёдондо жэлэй март һараһаа эхилэн 24 байратай 3 дабхар гэр барижа, ашаглалгада үгэһэн байха юм.

Бригадын гэшүүдэй олонхинь залуушуул юм. Тэдэнэй нэгэн болохо Петр Алексеевич Угрюмов энэ бригадада оройдоол хахад жэлэй туршада ажаллажа байбашье, нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, дүй дүршэлтэй барилгашан болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ бригадын коллектив үшөө нэгэ 24 байратай гэр ашаглалгада үгэхөөр хараална.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтуулан түрэл һууринайнгаа түхэл шарайе үшөөшье һайжаруулхын түлөө районно Соведэй гүйсэдком, арадай депутадууд болон ниитын эмхинүүд бүхы шадалаараа оролдоно.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин район.

«БАЙГАЛАЙ» ХУУДАҺАНУУДТА

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой үмэнэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гарадаг уран зохёолой, олониитэ-улас түрын «Байгал» журнал Буряад ороной, мүн бусадшье областьнууд болон нютагуудай бэшээшэдэй шэнэ бүтээлнүүдые олоной дунда нэбтэрүүлжэ байдаг.

Үргэн дэлгэр Совет ороноймнай ажалшад амжалта түгэсөөр жэлээ дүүргэжэ, байгша ондо бэелүүлхэ хараа зорилгонуудаа тодорхойлоо. Манай Буряадай республикада, хаа хаанагүй — завод, фабрикадашье, малай фермэнүүд болон тариан ажалай бригадануудташье, барилгын талмайнууд болон харгы замуудташье ажалай эршэ улам шангадана, социалис мүрысөөнэй дэлисэ хараа байса үргэдэнэ. Юуб гэхэдэ, манай ороной ажабайдалда 1983 он хадаа онсо илгаатай жэл байгаа бшуу. КГСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые манай ажалшад, хүн бүхэн үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ һайшаан дэмжээд, бодото дээрэнь бэелүүлхын, шэнэ амжалтануудые түйлахын тула шэн зоригтойгоор, хүсэл оролдосотойгоор ажаллаһан байна. Тиигээдшье 1983 он хадаа манай Буряадай республикын ойн баярай жэл байгаа. Республикынгаа 60 жэлэй ойе тэмдэглээ һэмди.

Үнгэрэгшэ 1983 ондо «Байгал» журналай номернуудта ямар томо зохёолнууд толилогдооб гэжэ тобшохоноор хаража үзээхэдэ, иимэ.

Уран зохёолшо Цырен-Дондог Хамаевай «Хэнзэ ногоон», Даша-Дэмбэрэл Дугаровай «Хангай» гэһэн романууд, Цыдып Цырендоржиевай, Галина Базаржапавагай рассказууд, Дондок Цыбановай «һайхан сэдьхэл» гэжэ повесть толилогдоһон байна.

Тэрээнһээ гадна Исай Калашниковай «Наһанай харгы» гэһэн роман, Михаил Жигжитовэй «Удаганай сүмхөөг», Николай Казаковой «Болор хундага», Африкан Бальбуровай «Хара нүхэн» гэһэн повестьнууд ород хэлэн дээрэһээ оршуулагдажа, манай журналда толилуулагдаһан юм.

Цырен-Дондог Хамаевай «Хэнзэ ногоон» гэжэ роман журналда толилогдохоһоо урид манай уран зохёолшодой холбоондо зүбшэн хэлсэгдэһэн, тиихэдээ дайнай һүүлээрхи жэлнүүдые харуулһан яһала томохон зохёол бүтээ гэжэ хэлэгдэхынгээ хажуугаар, алдуу эндүүнүүдынь заагдажа, заһагдаһан байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һая дүүрээд байһан 1946 оной хабарһаа эхилээд, хүдөө нютагта болоһон үйлэ ушарнууд энэ зохёол соо харуулагдана.

Романай гол герой Гонгор фронтһоо бусана. Тэрэ тосхоноо үшөө хүрөөдүй, харгыда ябахадаа, эдэ үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада хүдөөгэй ажалай ямар ехэ гээлтэ хоролто, хохидолдо ороһониие, задагай зайдан болоһониие харана. Урда жэлдэ ургуулһан тариан хуряагдажа үрдигдэнгүй, саһан доро орошонхой. Энээниие хараһан хүбүүнэй досоо муудана.

Нютагаа бусажа ерэмсээрээ, Гонгор хүбүүн хамтын ажалда хамсы шуун оролсожо, һүүлдэнь колхозой түрүүлэгшэ болоод, хүдөө ажахые һэргээхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулна.

Хэрбээ Ц-Д. Хамаевай роман соо дайнай һүүлээрхи жэлнүүдэй харуулагдаа һаа, Даши-Дэмбэрэл Дугаровай зохёол соо жараад онуудай байдал харуулагдана. Энэ роман «Хангай» гэжэ нэрэтэй.

Энэ романай геройнууд — залуу зон, һаял арбадахи класс дүүргэһэн, хүдөөгэй хүбүүд, басагад болоно. Тобшолон хэлэхэдэ, Даша-Дэмбэрэл Дугаров роман соогоо залуу хүнэй урган хүмүүжэлые, тэрэнэй хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарһые, тэдэниие дабажа гараһые харуулха гэжэ оролдоһон байна.

Романай гол герой Ганбата арбадахи класс дүүргэһэн хойноо саашаа һурангүй, хүдөө нютагтаа үлэжэ, түрүүн Хангайн агнууридa ябаһанаа, һүүлдэнь түрэл колхозойнгоо барилгада хабаадажа, шэнэ бууса түхеэрэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ганбата агнууридашье, барилгадашье ябахадаа, элдэб ушарнуудта ороно. Тиигэбэшье зоримгой сэхэ һанааниинь, үндэр эрмэлзэлынь бүгэдые илана.

Тэрэ Мэдэгмаа гэжэ басаганда дуратай. Теэд энэ дураниинь нэгэ үйлэ ушарһаа боложо хохидоно. Зунай һур харбаанай үедэ болоһон нэгэ уршагта ябадалай һүүлээр ямаршье зэмэ хээгүй хүбүүн хара муухай һэжэгтэ орожо, инаг басагаяа алдана. Тиибэшье үнэн юумэн тодоржо, Ганбата Мэдэгмаатаяа уулзахаяа мордоно.

Энээгээр зохёол дүүрэнэ. Автор романайнгаа хоёрдохи номые бэшэхэ түсэбтэй. Энэнь һайшаалтай гэжэ һанагдана.

1983 ондо «Байгалдамнай» Дондок Цыбановай «һайхан сэдьхэл» гэһэн повесть толилогдоһон юм.

Энэ зохёол соо гуша гаран онуудай хүдөө нютаг, тэрэ үеын хүнүүдэй хуби заяан, инаг дуран, ажал хэрэг харуулагдана. Гэбэшье энэ зохёол соо табигдаһан «инаг дуран гээшэмнай юун гээшэб» гэһэн асуудалда гайхалтай мэргэн харюу үгтөө гэжэ һанагдана.

Зохёолой удха тиимэшье орёо бэшэ. Гуша гаран онуудта колхозуудай һаяхан байгуулагдаһан үедэ, хэдэн хүн ерэхэ ургасын үрэһэ бэдэржэ, Зэдэ нютаг ошоно. Тэдэнэртэй суг Балдан гэжэ хүбүүн ошолсоно.

Инаг дуран гээшэ ямаршье сагта, ямаршье үедэ адлил хүсэтэй, өөрын онсо шэнжэтэй гэжэ мэдэнэбди. Үлбэр бэетэй Дэмбэрэл гэжэ басаганда Балдан хүбүүнэй дураһаниинь эдир залуу хоёрой хоорондохи харилсаанай сэбэр һайханиинь бидэнэй сэдьхэлые хүдэлгэнэ.

Нютагаа һүүлдэнь бусаһан Балдан хүбүүн хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно Сордом гэжэ хүнһөө Дэмбэрэл үхэшоо гэһэн үгэ дуулажа, голхороһон, гажарһан хойноо тэрэ басаган тухай мартаһан шэнги болоно. Үнэн дээрээ Дэмбэрэл наһа бараагүй...

Балдан хэдэн олон үйлэ ушарнуудай һүүлээр тэрээн тухай мэдэжэ, эдир наһанайнгаа инаг дуран—Дэмбэрэлые бэдэржэ ошоно. Теэд тэрэнь Сордомой һамган болошонхой, эсэгэтэйгээ ерэһэн Сордомой заахан басаган Дэмбэрэлые «эжы» гэжэ нэрлэн, тон ехээр эрьешэнхэй байба.

Тэдэнэй жаргалые, бишыхан басаганай хуби заяае эбдэхэ аргагүй болоһон, олон лэ юумэ ойлгоһон Балдан түрэл нютагаа бусаба.

Ёһотой инаг дуран! һайхан сэдьхэлэй һара наран одоол эндэ мандаба!

Үнгэрһэн 1983 ондо манай журналай хуудаһануудта Буряадай мэдээжэ поэдүүд Николай Дамдинов, Цэдэн Галсанов, Цырен-Дулма Дондокова, Дамба Жалсараев, Цырен-дулма Дондогой болон бусадай шүлэгүүд толилогдоо. Тиихэдэ «Байгалаймнай» 4-дэхи номер манай республикын мүрысэдэг хүршэ Шэтын областида зорюулагдажа, тэндэхи уран зохёолшодой шүлэгүүд, рассказууд, повесть толилогдоо һэн.

Журналаймнай бүхы гаршагууд, «Очерк, публицистикэ», «Шэнжэлэл, шүүмжэлэл», «XX зуун жэл, замбуулин», «Хараасгай», «Манай литэ», «Искусство», «Шог ёгто долгин» гэхэ мэтэнүүд доро янза бүриин материалнууд толилогдоо.

Республикын 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зохёолнуудһаа гадна статья, очеркнууд, зураглалнууд үгтэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ «Байгал» журналда Буряад ороной уран зохёолшодой, мүн ондоо область, нютагуудай бэшээшэдэй шэнэ бүтээлнүүд толилогдохоор хараалагдана.

Тобшолон хэлэхэ болоо һаа, иимэ.

Баргажан нютагта ажаһуудаг Ринчин Нимаевай «Дуратайб шамдаа, ажабайдал» гэһэн повесть манай редакцида абтанхай. Хэды олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарбашье, зохёолой герой Найдан хүбүүн айжа сухарингүй, хүн зонойнгоо, инаг нүхэрэйнгөө туһаламжаар харата муухай үбшэниие илажа гарана.

Хүнэй харюусалга, уялга, эрмэлзэл, эрэлхэг зориг тухай энэ зохёол хөөрэнэ. Энэ повесть байгша оной нэгэ номерто толилогдохоор хараалагдана.

Тиихэдэ уран зохёолшо Цырен-Дондог Хамаев һүүлэй жэлнүүдтэ үрэ һайтайгаар, оролдосо шуналтайгаар ажаллаһанайнгаа ашаар олон тоото зохёолнуудые бүтээгээ. Мүнөөшье нүхэр Хамаев «Бугын эбэр» гэһэн повесть дурадханхай. Тэрэниинь «Байгалай» гурбадахи номерто толилхо һанаатайбди.

Мэдээжэ уран зохёолшо Арсалан Жамбалоной «Агын талаһаа баатар» гэһэн баримтата туужа манай уншагшадые һонирхуулха ёһотой. Советскэ Союзай Герой Базар Ринчино тухай автор ехэ материал суглуулжа, тэрэнэй дайлалдаһан газарнуудаар, Украина, Белорусяар аяншалһан, тэндэхи тосхон, һууринуудта ороһон байна.

Мүн мэдээжэ поэдүүдэй, прозаигуудай, журналистнуудай зохёолнууд журналай хуудаһанда һуурияа олохо байха.

Ерэхэ 1985 ондо совет арадай Агуу илалтын мандаһаар 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэ байна. Тиимэһээ тэрэ алдарта ойдо зорюулагдаһан зохёолнууд журналаймнай хуудаһануудта толилогдохо.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
«Байгал» журналай редакциин харюусалгата секретарь.

Наташа Молонова Хяагтын эдеэ хоолой магазинда ажаллажа эхилһээр үнишье болоогүй. Тиигэбэшье комсомол басаган худалдан абагшадай, мүн хамта ажалладаг нүхэдэйнгөө дунда үүргэ ехэтэй боложо үрдинхэй.

Наташын ажалладаг комсомол-залуушуулай бригадые магазиниие даагша Лидия Иннокентьевна Ганова шадамар бэрхээр ударидадаг юм. Энэ коллектив һара бүринөө түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Молонова.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фототекст.

«БУРЕВЕСТНИГЭЙ» ШАТАРШАД ЭРХИМЛЭНЭ

Дүрбэдэхи наадан. Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан «Буревестник» бүлгэмэй командын шатаршад энэ үдэр спортын наймадахи һургуулиин эдиршүүлтэй наадаа. Согто Намжилов Геннадий Шабагановые, Баир Буруев Дима Хаглеевые, Владимир Баянгуев Виктор Косяковые, Энгельсина Улымжиева Лариса Александровае шүүһэн байна. Хоёрдохи хюлгэ дээрэ Баир Митыповтэй наадаха шатаршан ерээгүй. Тиигэжэ «Буревестник» бүлгэмэй командын гэшүүд 5:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, шухала очконуудые бэшүүлбэ.

Наадаанда хоёрдохи һуури эзэлжэ ябаһан ЛВРЗ-гэй спортын клубай шатаршад «Спартак» бүлгэмэй командатай туладаа. «Спартагай» эрхим шатаршан Алексей Шагжиевай наадандаа ерээгүйнь халагламаар. Тэрэнэй түлөө наадаһан Виктор Максимов Игорь Брылевтэ яаха аргагүй шүүгдэшоо. Нүгөөдэ хюлгэ дээрэ наадаһан Владимир Тарасов Павел Кликуновто яһала һайн хамгаалга, добтолго хэжэ байба. Тиин наадanай дүүрэхэ багаар шүүхэ ябадалаа харангүй, өөрөө шүүгдэхэ баатай болоо. Михаил Леонов Владимир Хахановые шүүһэн, Людмила Медведева 9-дэхи классай һурагша Евгения Солдатоватай тэнсэжэ гараа. Эдэнэрэй уулзалга 4,5-0,5 тоотойгоор дүүрэжэ, ЛВРЗ-гэй команда шүүһэн байна. Энэ үдэр «Забайкалец» клубай команда «Трудовые резервы» бүлгэмэй шатаршадые 3:2, «Урожай» бүлгэмэйхид «Трудай» шатаршадые 3,5:1,5 тоотойгоор диилэбэ.

Дүрбэдэхи уулзалгын удаа «Буревестник» бүлгэмэй команда 18 очкотой болонхой. ЛВРЗ-гэй, «Урожай» бүлгэмэй команданууд 15,5:13,5 очконуудтай болоһон байна.

Шатаршад Игорь Брылев, Баир Митыпов, Баир Буруев, Эдуард Халудоров, Светлана Жеребцова, Татьяна Агафонова гэгшэд дүрбэн очкотойгоор түрүү һуури булялдажа ябана.

Л. ГАРМАЕВА.

ГЕРОЙН ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Түнхэнэй районой түб һуурин Хэрэн тосхоной соёлой байшан соо боксоор эдиршүүлэй дунда Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн һаяхан үнгэрэгдэбэ. Энэ заншалта мүрысөөндэ Улаан-Үдэ болон Шелехово хотонуудай, Яруунын, Загарайн болон Сэлэнгын районуудай эдир боксернууд хабаадалсаба.

Бага наһанай эдиршүүлэй дунда В Шойнинов (Загарай), В. Дагнеев (Улаан-Үдэ), Б. Эрдынеев (Ярууна), И. Шагдуров (Түнхэн), С. Дарьянов (Түнхэн), А. Гударев (Шелехово), С. Пэрьянов (Түнхэн), А. Доржиев (Улаан-Үдэ), В. Саламатов (Түнхэн), Е. Бородин (Сэлэнгэ), З. Гомбоин (Улаан-Үдэ), В. Денисов (Улаан-Үдэ), А. Шарбунаев (Түнхэн), Д. Петров (Шелехово) болон С. Иванов (Загарай) гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ чемпионууд болобо.

Харин аха наһатайшуулай дундаһаа И. Пермяков, В. Асадулин, Б. Хамаганов (Түнхэн), Л. Бадмаев (Сэлэнгэ), Ч. Хамаев (Түнхэн), В. Ошоров, А. Сыремпилов (Түнхэн), Г. Черепанов (Загарай), О. Власов (Шелехово), В. Дугаров (Түнхэн), гэгшэд шалгаржа, Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай нэрэмжэтэ шангуудта хүртэбэ.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ БА ҺУРАЛСАЛ

ХОЁР ОНДОО БАЙГУУЛАМЖА: ЭРДЭМ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ АША ҮРЭ

«Американ һурагшадай бэлиг шадабариие шалгажа үзэхэдэ, 1963 онһоо 1980 он хүрэтэр үрэ дүнгынь улам доошоо ороһон байба... Ямар баримта ушар ехээр гайхуулнаб гэхэдэ, мүнөө манай орон доторхи 17 наһанай залуушуулай арбанай нэгэ хубиһаа олонхинь бодото дээрээ эрдэмгүй шахуутай», — гэжэ президент Р. Рейган, һаяшаг Индианаполиста эрдэм һуралсалай хэмжээ дээшэлүүлхын түлөө үнгэргэгдэһэн национальна суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлбэ. Американ эрдэм гэгээрэлэй эмхидхэлдэ гүнзэгы ехэ хубилалта бэелүүлхэ хэрэгтэй гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Яахадааб гэхэдэ, һургуулиин «дан олон хүмүүжэмэлнүүд» ажал хэжэшье, саашадаа эрдэмдэ һуражашье шадахагүй байдаг».

«Промышленна талаараа хүгжэнги бусад оронуудтай жэшээлэн харахада, эрдэм мэдэсын гол зүйлнүүд болгошо математикын, естественнэ эрдэмүүдэй талаар бидэ гээгдэжэ ябанабди», — гэжэ США-гай президент һанаата болонгёор хэлэбэ. Дууряамаар жэшээ тэрэ бэдэрхэдээ, Советскэ Союздахи эрдэм һуралсалай байгууламжын гурим тухай, бүри эхин һургуулиин һурагшадые алгебрын болоод геометриин эхи үндэһэнүүдтэй танилсуулдаг, манайхиһаа таба дахин шахуу олоор инженернүүдые һурган гаргадаг»..., — гэжэ байгаад дурдаба.

«Эрдэмдэ һуралсалай» талаар США СССР хоёрой хоорондохи «мүрысөөнэй дүн» Индианаполиста гаргагдаба юм хаш. Энэ «мүрысөөн» тухайда американецууд шууялдаһаар үнинэй юм.

Хаана һуралсалай байгууламжа һайн бэ — США-да гү, али СССР-тэ гү? Бүри сенатор байһан (һүүлдэ президент болоһон) Дж. Кеннеди иимэ асуудал Американ үмэнэ табиһан юм. Тэрэ үедэ американецуудай бэшэ, харин ородуудай 1957 оной октябрьда түрүүшын хэмэл одо замбуулинда ниидхүүлжэ, космонавтикын үе сагые нээхэдэ, хүлеэгдээгүй һонин мэдээсэл американецуудай сэдьхэл доһолгоо бэлэй.

Эрдэмдэ һуралсалай американ байгууламжые соведэйхитэй жэшээлһэн ехэ сэсэ буляалдаан олон удаан жэлнүүдтэ США-гай хэблэлдэшье тунхаглагдаһан, конгрессташье шууюулһан байха. Тэрэ үедэ ФБР-ые толгойлжо байһан Эд Гувер гэгшэ эрдэмдэ һуралсалай талаар совет гуримые «айдаһатай һайн» гэхынгээ хажуугаар, тэрэниие «али бүхы талын коммунис үһэрилгын шухала асуудалнуудай» тоодо оруулһан юм.

«ДЖОННИ ЭРДЭМ ҺУРГУУЛЯАР ИВАНҺАА ДООШООЛ ДАА»

«Совет дунда һургуули дүүргэгшэ эрдэм һургууляараа американ сасуутанһаа дээшээ юм». 1957 оной ноябрьда США-гай элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй ба социальна тэдхэмжын министерствын элидхэл дотор тиигэжэ хэлэгдэһэн байдаг. Хэтэрхэдээ, «американ университедүүдэй олохон студентнэр эрдэм мэдэсээрээ совет арбадахи классайхидһаа доошоо юм...

Уданшьегүй баруунай «инспекторнууд» СССР-тэ ерэхэдээ, энээниие өөһэдөө хаража ойлгоо һэн. Тиигээд «Джонни эрдэм һургууляар Иванһаа доошоол даа» гэһэншүү удхатай номууд США-да хэблэгдэн гараа бэлэй. США-гай 12 классуудта орходоо СССР-эй 10—11 классай һургуули математика, физикэ гү, али химиһээ гадуур географи, түүхэ, литература, хэлэнүүдээр үлэмжэ ехэ эрдэм мэдэсэ олгодог байна.

Зүгөөр энэмнай 50—60-аад онуудта үгтэһэн сэгнэлтэ гээшэ ааб даа. «Ородой жэшээдэ харюусаха зуураа, американецууд «Советское образование» гэһэн журнал хэблэн гаргажа, СССР-тэхи соёлой революциин дүй дүршэл шэнжэлжэ эхилбэ, засаг захиргаанаа үрхидүүлжэ байгаад зарим тэды дабшалта түйлаба. Гэбэшье, совет эрдэм һургуули гансал газартаа тогтожо байбагүй. Өөрынгөөшье, хариншье эрхим зэргын түйлалтануудта, түшэглэжэ байгаад, илангаяа 60—70-аад онуудта бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда шэлжэн орохо үеэр, ашаяа харюулан шэнэлэлтэ хубилалтануудые туршан нэбтэрүүлһэн юм.

Урдандаа имагтал дээдэ һургуулиин һуралсалай программада оруулагдадаг байһан интегральна тоо бодолгын, векторнэ алгебра гэхэ мэтын элементнүүдтэйнь манай ороной ахамад классайхид мүнөө танилсадаг гээшэ. Урданайхида орходоо үлэмжэ ехые мэдэдэг болоһон хүгжэнги залуушуул университедүүдтэ, институт, техникум, училищинуудтэ мүнөө абтана гээд олон жэлэй урда һургуулида абалгын шалгалтын дүнгүүдые шэнжэлһэн социологууд гэршэлнэ.

Гэхэтэй хамта, президентын туһалагша Дж. Кейруорт гэгшын һаяшаг мэдэрһэнэй ёһоор, «һургуулияа дүүргэгшэд тушаа математикаар, естественнэ эрдэмүүдээр эрилтэ багатай бологдоһон ушар, мүн али олон зүйлөөр муудажа байһанай тэмдэгүүд 1970 онһоо хойшо үзэгдэдэг болонхой». 1982 ондо Канадын «Санди стар» газетэ эдэ үгэнүүдые баримталһан байха юм. Мүн лэ энэ хэблэл СССР-эй арбан класстай, США-гай арбан хоёр класстай һургуулинуудые хоорондонь сасуулжа үзэһэн байна. Жэшээнь, һурагша хүн геометриие США-да оройдоол нэгэ жэл соо (СССР-тэ — табан жэл соо) шудалдаг байна. Нэгэн ниитэ һуралсалай түсэбтэй байһан СССР-тэ һургуулиин бүхы һурагшад тэрэл хими (США-да 16 процентһээ үсөөнхинь), мүн хари хэлэ (США-да 20 процентһээ үсөөнхинь) шудалдаг байна.

БУУ ЗЭБСЭГ БҮТЭЭЛГЫН ТАЛААР БЭШЭ, ЭРДЭМ МЭДЭСЫН ТАЛААР МҮРЫСЭХЭ

Бүри 1980 ондо «ЮС ньюс энд Уорлд рипорт» журнал «Америкэдэхи дунда эрдэмэй һуралсалые һайжаруулха тухай уряалха зуураа, Советскэ Союзай түрүүшынгээ хэмэл одо ниидхүүлжэ, США-да жэшээ харуулһандал адли һуралсалай ба хүмүүжүүлгын аша туһые шэнэ ёһоор сэгнэдэг болохые олохон американ мэргэжэлтэд хүсэнэ гээд уридшалан һануулна.

Тиигээд Индианаполиста хуралдаан болобо. Горитой шанга хөөрэлдөөн болоһон хэбэртэй. Гэбэшье, энэ «гайхалтай баримтые» Р. Рейган зарим тэды сагааруулба. Мэргэжэлтэдэй тоолон тодорхойлһоной ёһоор, США-да дунда һургуули дүүргэгшэдһээ эрдэм багатайшуулынь 13—20 процентдэ (сагаан бэшэ арһатанай дунда—40 процентдэ) дүтэлһэн байба. Засаглажа байһан үедэнь кадрнуудые бэлэдхэлэй ба тэдэниие ажалда хэрэглэлгын байдалай хараатай муудаһан туладань президент шэмээ гарахаяа болибо. Тиихэтэй хамта хүнүүд ниитэ олоороо эрдэм багатай байхадаа, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо нэмээнэ ха юм.

Эдэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд хадаа оронойнгоо социально-соёлой хэрэгүүдтэ Вашингтоной ехээр анхарал хандуулхыень эринэ гээшэ. Тиихэдэ Пентагоной хэм хэмжүүргүй ехэ эрилтые бэшэ, харин юрэнхы болон дээдэ һургуулинуудай бодото хэрэглэмжые һайнаар хангахыень США-гай олониитэ эрилтэ табина.

Совет общество тушаа хэлэхэ болоо һаа иимэ: дэлхэй дээрэ эгээл ехэ эрдэм болбосоролтой байгаашье һаа, социально-соёлой оршондо зорюулагдадаг гаргашануудаа тэрэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлнэ. Һуралсалай болон хүмүүжүүлгын байгууламжые, шанарайнь ургалтын талые хараада абан, хүгжөөнэ. Зүгөөр тэрэ өөрөөшье заримдаа сусаршагүй шангаар зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудтай ааб даа. Гэбэшье, США-гайхидал адли тиимэ ехэ хойшолонтой үзэгдэлнүүдые СССР-эйшье, харииншье хатуухан шүүмжэлэгшэд олоогүй, оложо шадахашьегүй байба.

Мүнөө СССР-тэ баһал һуралсалай талаар хубилалтанууд болохоёо байна. Гэхэ зуура, һургуули дүүргэгшэдэй ниитэ олоороо эрдэм мэдэсээр муу байһан дээрэһээ, али нэгэн эрдэмэй зүйлнүүдые заалгаар промышленна бусад гүрэнүүдһээ гээгдэһэн гү, али ондоошье ушар баримтануудһаа тэрэ шалтагаална бэшэ юм. Эдэ хубилалтануудай ашаар юрэнхы дунда эрдэмэй болон мэргэжэл олгодог техническэ һургуулинууд хүсэд мүнөө сагай шэнжэтэй болгогдохо, хүгжэлтэ түгэс социализмын шатада, НТР-эй саг үедэ харюусамаар болгогдохо ёһотой.

Манай орон дотор нэгэнтэ бэшэ иимэ хубилалтанууд бэелүүлэгдэһэн байна. Жэшээнь, бүгэдэ-ниитын һуралсал нэбтэрүүлхэдэ: 30-аад онуудта — дүрбэн жэлэй һуралсал, 50-аад онуудта — найман жэлэй, 70-аад онуудта арбан жэлэй һуралсал бии болгогдоһон гээшэ. Иимэ хубилалтануудые бэелүүлхэ талаар бусад оронуудтай дүй дүршэлөө халан абалсахаар, бүхы арадуудай аша туһада эбэй ёһоной ямаршье мүрысөөндэ хабаадалсахаар СССР бэлэн юм.

Лев БОБРОВ,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

СПОРТ · спорт · СПОРТ

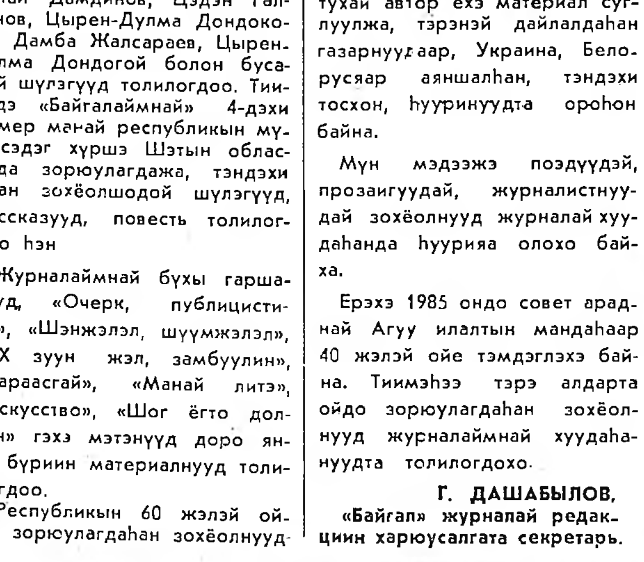

Кабанскын дунда һургуулиин физкультурын багша В. И. Жилин һурагшадай бэеын тамирые хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, оролдолго эрмэлзэлээ зорюулдаг юм. Владимир Иннокентьевич физкультурын хэшээлнүүдые зохидоор, үхибүүдэй һонирхол татахаар элдэб янзын упражненинүүдые хэрэглэжэ үнгэргэдэг. В. И. Жилин Буряадай физкультурын эрхим багшанарай нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физкультурын хэшээл. Баруун гарһаа — В. И. Жилин.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТОБШОХОНООР

△ Утын зайда урилдалгаар командаараа дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёр удаа хүртэһэн, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова Омск хотодо СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн хахад финалай урилдаанда хабаадалсаба. Нютагаймнай басаган 1000 метрэй зайе 2 минута 43,6 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Энэнь 1983 ондо Евгения Ситниковагай тогтооһон манай республикын рекордые 2,8 секундаар дээшэлүүлһэн болоно.

Мүн энэ мүрысөөндэ 1000 метрэй зайда ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медальда хүртэһэн уласхоорондын классай спортын мастер Александр Костецкий Буряадай АССР-эй рекордые 0,7 секундаар һайжаруулба. Тэрэ энэ зайгаа 2 минута 23,5 секунда соо гаталхадаа, түрүү һуури эзэлһэн байгаа.

△ Москва хотын ЦСКА-гай спортын комплексдо хүнгэн атлетикээр СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэнэ. Мүрысөөндэ эрхимлэһэн спортсменүүд ороной суглуулагдамал командада бүридхэгдэжэ, Гётеборг хотодо үнгэргэгдэхэ Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаанда хабаадалсаха юм.

Мүрысөөндэ уласхоорондын классай спортын мастернууд Татьяна Позднякова, Павел Яковлев, СССР-эй спортын мастер Александр Костецкий гэгшэд хабаадалсаха. Эдэнэр 1500—800 метрэй зайнуудта урилдаха.

△ Душанбе хотодо холын зайда урилдалгаар «Трудовые резервы» бүлгэмэй бүхэсоюзна мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан России Федерациин суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлээ. Командын бүридэлдэ ороһон манай республикын түлөөлэгшэд спортын мастерта кандидат Татьяна Гуриновагай хубита бии. Ороной залуушуулай суглуулагдамал командада кандидадаар абтаһан Гуринова 3000 метрэй зайе 10 минута 28 секунда соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн байба.

△ Швецийн Гётеборг хотодо Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө байгша оной мартын 3-һаа эхилхэ мүрысөөндэ бэлэдхэлэй түгэсхэлэй наадануд Москва хотодо эхилэнхэй. Дунда зайда урилдалгаар СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд уласхоорондын классай спортын мастернууд Татьяна Позднякова, Александр Костецкий, Павел Яковлев эндэ бэлэдхэлээ эхилэнхэй.

Б. МИРОМАНОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.45— Үглөөнэй гимнастика. 10.00—«Олимпиадын дневник». 10.15— «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.15 —«Георгий Седов»— уран һайханай фильм. 12.30— Шэнэ һонин. 15.15— Шэнэ һонин. 15.30 — «Шатарай һургуули». 16.00— Үбэлэй Олимпиин XXIV наадануудта.

Улаан-Үдэ. 19.30— «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 20.30— «Байгал»— нютагуудай һонин.

Москва. 20.40— Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудта. Хоккей. ЧССР-эй ба Канадын суглуулагдамал командануудай. 22.00—«Время». 22.40— «Олимпиадын дневник». 22.55 —Залуу дуушадай бүхэсоюзна телеконкурс. 00.20— «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Подвиг Геннадия Невельского» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 10.05, 13.30— Испан хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. «Гоё һайханиие ойлгожо һураха». 11.35, 12.40 — Л. Толстой «Война и мир». 12.05 — «Эжын һургуули». 13.10 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 14.00— Сэрэгэй жэлнүүдэй публицистикэ. 14.50 — «Золотая речка» —уран һайханай фильм. 16.25 —Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Номой далай руу аяншалга». 18.45— Соносхолнууд. 18.55 — «Дүнгүүдые согсолон».

Москва. 19.30 — К. Сен-Санс. Хүгжэм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 20.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 20.40 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20 —Бетховен. «Оркестртэй хамта фортепиано дээрэ наадагдаха 5-дахи номерой концерт». 22.00 — «Время». 22.40 — «Щорс»—уран һайханай фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений —2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03342. Заказ № 40. Индекс 04649.